

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี หมู่ 9 ตำบลบึงชีเหล็ก
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

สำราญ สิริสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

หมู่บ้านหนองปลากระดี

อาจารย์ที่ปรึกษา : นาวาอากาศตรีเอกศักดิ์ ชัยชาญ, 85 หน้า

วัตถุประสงค์ การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี หมู่ที่ 9 ต.บึงขี้เหล็ก อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อต้องการทราบถึงกระบวนการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านตามนโยบายของรัฐบาล ใ้ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัจจัยด้านบวกด้านลบและแนวทางแก้ปัญหา และได้ใช้ ซิปพ์ โมเดลเข้ามาช่วยในการวิจัย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามแบบฟอร์ม บร.1-บร.12 มีการจัดเวทีชาวบ้านประชาคมระดับตำบล มีการสุ่มตัวอย่างในหมู่บ้าน 100% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งตามลักษณะของข้อมูลในเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการวิจัยในครั้งนี้ประกอบไปด้วยผลการประเมินสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย จากผลของการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้ผลการดำเนินงานของกองทุนในระยะเวลาหนึ่ง สำหรับผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจต่อไป และผู้ที่ต้องการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ นำไปเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ลายมือชื่อนักศึกษา. สำราญ สิริสูงเนิน

ปีการศึกษา 2545

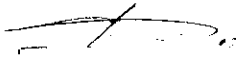
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

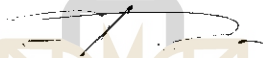

(อาจารย์นาวาอากาศตรีเถลิงศักดิ์ ชัยชาญ)

กรรมการสอบ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง)

(อาจารย์นาวาอากาศตรีเถลิงศักดิ์ ชัยชาญ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทองพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์นาวาอากาศตรีเอกศักดิ์ ชัยชาญ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์นิธิวัติ ทาเวียง, อาจารย์ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล และคณะอาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ให้คำปรึกษาทางด้านการ
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน, พัฒนาการและชาวบ้านหนองปลากระดี่ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สำราญ ศิริสูงเนิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	จ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	11
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	12
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพโมเดล.....	14

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	14
9. เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ	14
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	15
1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ.....	15
2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล.....	23
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา.....	25
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา.....	26
5. ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา.....	36
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ.....	37
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	37
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	49
3. การประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	64
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	66
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	71
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	82
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	82
2. วิธีดำเนินการ.....	82
3. ผลการดำเนินการ.....	83
4. อภิปรายผล.....	83
5. ข้อเสนอแนะ.....	84

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แผนที่ในหมู่บ้าน

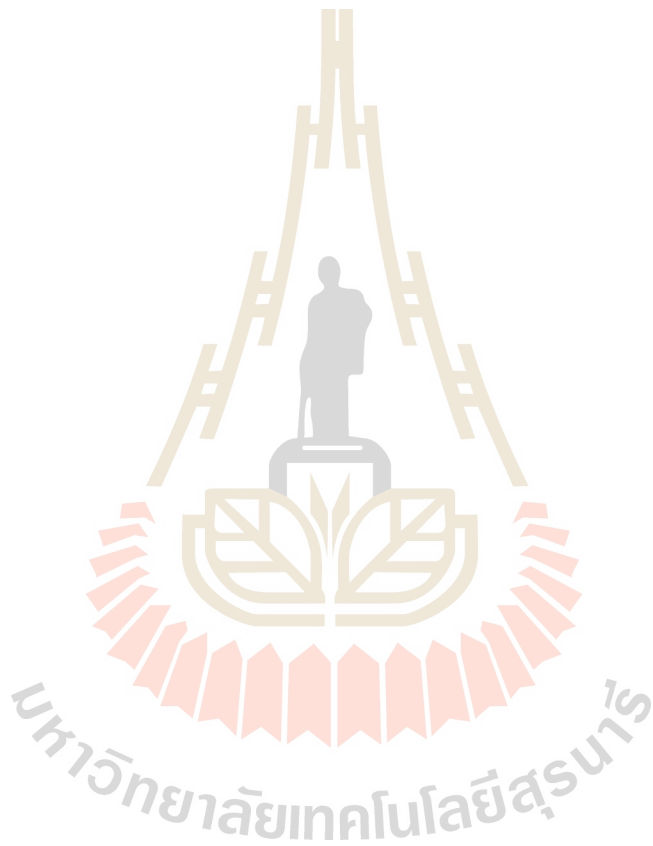
ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

รูปภาพ

ภาคผนวก ข

ระเบียบกองทุน

บร.1 – บร.12

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1 หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้

17

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. องค์ประกอบการประเมิน	18
2. รูปแบบการประเมินแบบ CIPP	22
3. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล การประเมินบริบท	24
4. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล การประเมินปัจจัย	26
5. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล การประเมินกระบวนการ	29
6. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล การประเมินผลผลิต	32
7. รายชื่อสมาชิกผู้กองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี	53
8. ยอดเงินที่ให้กู้	54
9. กองทุนสะสม ณ. วันที่ 21 มิถุนายน 2544	54
10. เงาะสีกรายกรณีผู้กู้	65
11. ความเข้มแข็งของกองทุนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	68

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตสืบเนื่องมาจากการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีวัตถุดิบและทุนต่างประเทศแทบทั้งสิ้นทำให้ฐานทางเศรษฐกิจของประเทศอ่อนแอประกอบเรายอมรับการค้าเสรีซึ่งอาศัยความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจเข้าต่อสู้จึงทำให้ประเทศของเราพ่ายแพ้บนเวทีเศรษฐกิจโลกอย่างง่ายดายผลของวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมากระทบถึงสังคมและขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มต้นจากสังคมของคนที่ร่ำรวยขยายสู่ชนชั้นกลางและแผ่ซ่านถึงสังคมระดับรากหญ้าทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอย่างรวดเร็วและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยสังเกตได้จากปัญหาการว่างงานปัญหาความยากจนและปัญหาสุขภาพจิตเป็นต้น

กลุ่มและองค์กรประชาชนที่มีอยู่ทั้งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในชนบทหรือในชุมชนเมืองนั้นมีหลากหลายเน้นภารกิจเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งและบางส่วนมีสภาพอ่อนแอไม่สามารถพึ่งตนเองได้และขาดทิศทางปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมและการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังนั้นการให้กลยุทธ์การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนระดับฐานรากเพื่อให้หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองคิดเป็นทำเป็นและร่วมแก้ไขปัญหามุมชนด้วยตนเองอันเป็นการรู้เท่าทันและมีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่ประชาชนต้องเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544” ให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นทางหมู่บ้านหนองปลากระดี่ หมู่ที่ 9 ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดนครราชสีมา และโครงการกองทุนหมู่บ้านจะบรรลุวัตถุประสงค์นั้นจะต้องมีการประเมินโครงการโดยมีบัณฑิตเป็นผู้ทำการวิจัยและเรียบเรียงรายงานการประเมินโครงการในรูปของสารนิพนธ์เพื่อให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐบาล

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อต้องการทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อต้องการทราบถึงความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เพื่อต้องการทราบถึงปัจจัยด้านบวกที่ก่อให้เกิดผลดีและปัจจัยด้านลบที่ก่อปัญหาและหาทางแก้ไข
4. เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลระดับพื้นฐานของชุมชนและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองปลากระดี่

กรอบแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของชิปของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิปของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐานและสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่ารูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษของประเด็นที่จะประเมินซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องการดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำมาใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาการยุติ เลิก เลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

- 1) ได้ทราบถึงและเข้าถึงและเข้าเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี
- 2) ได้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) ได้ทราบปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี
- 4) ได้ทราบถึงการประกอบอาชีพของสมาชิกผู้ซึ่งสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

วิธีการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มหมู่บ้าน
- 2) ศึกษาเป้าหมายของการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วิธีการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มหมู่บ้าน
- 2) ศึกษาเป้าหมายของของการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) ใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสศฟปีมาใช้วิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิด

สารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือก ในการตัดสินใจ

- 4) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลจาก

- จปฐ
- อบต.
- กชช 2 ค
- การสัมภาษณ์
- การใช้แบบสอบถาม

ข้อมูลได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ตอบคำถามของ
ในประเด็นที่ต้องการประเมิน

ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

“เอกสารของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง” เป็นเรื่องของการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปในส่วน
ที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อหรือเนื้อหาในการวิจัย โดยจะต้องใช้วิธีการเขียนรายงานที่ถูกต้องตาม
หลักวิชาการมีทั้งการอ้างอิงและการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลที่ต้องการ โดยทั่วไปจะจัดกลุ่มนำ
เสนอ 3 ส่วน คือ

1. ทฤษฎีและหลักการทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. การค้นคว้า หาข้อมูลหรือผลงานวิจัยที่ได้มีการศึกษาและนำเสนอแล้วและเกี่ยวข้อง
โดยตรงต่อหัวข้อที่ทำการวิจัย
3. ข้อมูลพื้นฐานโดยตรงในส่วนที่เป็นหัวข้อการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กรณีศึกษา บ้านหนองปลากระดี หมู่ที่ 9 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็นนโยบายหลักการระเบียบและวิธีปฏิบัติต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

การจัดทำสารนิพนธ์ในบทนี้ ได้ประมวลแนวความคิดหรือมีเอกสารที่เกี่ยวข้องและได้นำมาประมวลจากแนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ เพื่อได้นำเนื้อหาและหลักวิชาการต่าง ๆ ในด้านการประเมินที่นำมาประเมินในครั้งนี้มีความถูกต้องและสมเหตุสมผลในทางวิชาการและด้านเนื้อหาสาระ

1. นโยบายหลักการวัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการสร้างความคิดริเริ่มและแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารการจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าว จะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน

3. ความพร้อม ของระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก

4. ความพร้อมของการบริหารจัดการที่สอดคล้องที่เกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.3 วัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือลดรายจ่ายบรรเทาเหตุฉุกเฉิน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ และสร้างพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจในระดับฐานรากและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา

3. ให้ประธานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาตามระเบียบนี้

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพความเข้มแข็งเพื่อการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนจึงได้จัดทำระเบียบกองทุนขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนทำความเข้าใจโดยอาศัยอำนาจความแห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด

2.1 หมวด 1 คณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อเรียกว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นคณะกรรมการโดยคณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง

การพ้นจากตำแหน่งตามกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ในการประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุมและในการประชุมคราวใด ที่ประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับ

การวินิจฉัยชี้ขาดที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมากกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเป็นเสียงชี้ขาด คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายการจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนหมู่บ้านและแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน

7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ราชการไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้
10. รายงานผลการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการและคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการ และคณะกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ และของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการ และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและการจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการที่เกี่ยวกับนโยบายระเบียบ
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการให้ส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ตอนที่ 3 แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุน

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน หนองปลากระดี หมู่ที่ 9 มีการเรียกประชุมโดยผู้ใหญ่บ้าน เรียกประชุมตัวแทนแต่ละครัวเรือนเพื่อทำการเปิดเวทีชาวบ้าน ในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโดยมีการสนับสนุน จากอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำให้ความช่วยเหลือ

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หนองปลากระดี หมู่ที่ 9 มีดังนี้

1. ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 9 ตำบลบึงจี่เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
2. วัตถุประสงค์ในจัดตั้งกองทุน
 - เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก
 - เพื่อส่งเสริมออมทรัพย์ ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงิน สัจจะการเงิน รับฝาก
 - เพื่อให้บริการ เงินกู้แก่สมาชิก
3. คุณสมบัติของสมาชิก
 - เป็นผู้ที่พักนำ หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองปลากระดี เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี
 - เป็นผู้มิมีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
 - เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
 - อดทน เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
 - มีเงินฝากเป็นสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ไม่เกินในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดของหุ้นที่มีอยู่ในกองทุน

คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบกำกับดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
2. ออกระเบียบข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุน
3. รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดหรือมอบหมาย
5. พิจารณาเงินกู้ตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

คณะกรรมการกองทุนมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่ในกรณีมีกรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่ง ตามวาระให้คณะกรรมการกองทุนซึ่งพ้นตำแหน่งตามวาระแต่กรรมการที่พ้นจาก

ตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกได้แต่จะดำรงตำแหน่ง เกิน 2 วาระ ติดต่อกันไม่ได้นอกจาก
พ้นจากตำแหน่งหรือกรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวน
กรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
4. ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิก
5. มีลักษณะต้องห้ามตามที่ระเบียบกองทุนแห่งชาติกำหนดไว้
6. คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ที่ขาดคุณสมบัติ

ตอนที่ 4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วม
กันจัดทำระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์ และวิธีการสามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

- จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ. 2 จากคณะ
อนุกรรมการสนับสนุน
- ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตรพร้อม
เอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบข้อบังคับของกองทุน
- เปิดบัญชีกับธนาคาร

2. การประเมินความพร้อมของกองทุน

คณะกรรมการกองทุนร่วมกับสมาชิกต้องมีการเตรียมความพร้อมตามแนวทางดังนี้

- โดยร่วมมือและช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้าน
- ขอความช่วยเหลือจากกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองที่ผ่านการประเมิน
ความพร้อมแล้ว
- การผสมผสานทั้ง 3 แนวทาง
- สร้างกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันในหมู่บ้านหรือชุมชน
- สนับสนุนความรู้ด้านวิชาการและจัดการแก่คณะกรรมการกองทุน

เมื่อกองทุนมีความพร้อมและคณะกรรมการกองทุนแจ้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเพื่อมาติดตามตรวจสอบ และรายงานคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด จะทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจะโอนเงินเข้ากองทุน เพื่อได้รับรายงานจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนแห่งชาติอนุมัติเงินจัดสรรตามผลการประเมินความพร้อม แล้วจะแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองทราบให้ไปติดต่อกับธนาคารเพื่อนำหลักฐานการรับเงิน จัดสรรโดยมีเอกสารดังนี้

- สมุดเงินฝากของกองทุน
- มติที่ประชุม ซึ่งเห็นชอบและมอบหมายให้คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญาเกี่ยวกับธนาคารแล้วคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
- ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน
- การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบบังคับหลักเกณฑ์ วิธีการบริหารกองทุนโดยระเบียบกองทุน จะมีวิธีการพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น จะยึดตามระเบียบกองทุนแห่งชาติ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้ รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาทหากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่รายหนึ่งไม่เกินห้าหมื่นบาท

2. คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบ

3. คณะกรรมการแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อย 2 คน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ และให้ผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติ

เงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการมีกองทุนกำหนด

5. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบที่ประชุมสมาชิกและปิดประกาศเปิดเผย

6. ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละรอบการชำระเงินคืนทั้งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย โดยให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

เกณฑ์พิจารณาเงินกู้สำหรับกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี จะให้เงินกู้กับสมาชิกโดยสมาชิกสามารถยื่นขอกู้ไปให้กับกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาอาชีพ
- 2) การสร้างงาน
- 3) การสร้างหรือเพิ่มรายได้

วงเงินที่ให้ผู้ยืมนี้ไม่เกิน 20,000 บาท ในกรณีที่สมาชิกขอกู้เกินกว่าสองหมื่นบาทจะต้องเรียกสมาชิกประชุมอนุมัติสมาชิกต้องดำเนินงานขอกู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์และทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการโดยมีหลักค้ำประกันเงินกู้ ผู้กู้ต้องชำระเงินคืนภายใน 1 ปี โดยเสียดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท/ปี

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ {สำหรับทริยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2528 : 184 - 194}

Context Evaluation การประเมินสภาพแวดล้อม คือ การประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่จำเป็น

ในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์โครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกองค์กรแต่มีผลในความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการจำนวนประชากร กระแสทิศทางของสังคม และการเมืองสภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

Input Evaluation การประเมินปัจจัยนำเข้า คือ การประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ กำลังคน หรือ จำนวนบุคคล ที่ต้องใช้งบประมาณและแหล่งเงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อาคารสถานที่ เครื่องมือและครุภัณฑ์การประเมิน

ปัจจัยที่นำเข้าจะช่วยให้การตัดสินใจว่าโครงการนั้น ๆ มีความเหมาะสมเป็นไปได้ในการปฏิบัติที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุหรือไม่ และช่วยให้เกิดการวางแผนของกิจกรรมของโครงการอย่างเหมาะสม

Process Evaluation การประเมินกระบวนการ คือ การดำเนินงานของโครงการ ประเมินกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยเข้ามาใช้เหมาะสมมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้น จะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้นเพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Product Evaluation การประเมินผลผลิตโครงการ คือ การประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการว่าได้ผลมากน้อยเพียงไรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดใช้หรือไม่ การประเมินผลผลิตจะมีการนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ การประเมินในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์การตัดสินใจปรับปรุงโครงการนำไปใช้ต่อเนื่องต่อไปและเพื่อสมาชิกโครงการ

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- นางลักขณ์ เดชะพิพงษ์ (2545 ช 32-35) นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหมู่บ้านโดยชี้ให้เห็นจุดเด่นจุดด้อยดังนี้ กองทุนหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านมาประชุมร่วมกันเป็นจำนวนมากเพื่อเลือกกรรมการกองทุนเกิดการเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนอื่นตระหนักในความสำคัญของการศึกษาสำหรับจุดด้อย คือ ระยะเวลาที่ขี้ไม่เกิน 1 ปี เป็นข้อจำกัด

- จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันวันที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6 ได้กล่าวว่า การบริหารกองทุนหนึ่งล้านบาท ให้มีประสิทธิภาพว่าการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารการจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัวจึงต้องแก้ไขระบบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริงการติดตามช่วยแก้ไขปัญหากับชาวบ้าน การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใสเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับมีแนวทางพัฒนาทั่วโลก ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- จากหนังสือมติชนประจำวันวันที่ 19 มกราคม 2545 หน้า 20 ความคืบหน้าของนโยบายกระจายได้สู่ชุมชนระดับรากหญ้าผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหลังจากรัฐบาลดำเนินโครงการไปได้ประมาณ 5 เดือน ขณะนี้โอนเงินให้แล้ว 97 % นอกจากนี้คณะกรรมการประเมินเบื้องต้นแล้วเห็นว่ามีแนวโน้มนี้สูงมาก เนื่องจากผู้กู้ไม่สามารถชำระคืนได้

ปัญหาหลักคือระยะเวลาใช้คืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย 1 ปี เร็วเกินไป ส่วนใหญ่ชาวชนบทใช้เงินกู้สำหรับลงทุนเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ที่ยังไม่ทันขายผลผลิตมาชำระหนี้ตามกฎหมายได้

- หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2545 หน้า 24 ได้กล่าวเกี่ยวกับการคาดบั้นจิตกองทุนสมัครตามเป้าหมาย เมื่อวันที่ 31 มกราคม นายถนอม อินทรกำเนิด เลขธิการสภาสถาบันราชภัฏ (สปร.) เปิดเผยภายหลังการประชุมคณะกรรมการติดตามประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า ขณะที่มีบัณฑิตในโครงการรวมทั้งสิ้น 70,895 คน ยังมีหมู่บ้านที่ยังไม่มีบัณฑิต 4,000 หมู่บ้าน ซึ่งได้มีการขยายเวลารับเป็นครั้งสุดท้ายถึงวันที่ 31 มกราคม ที่ผ่านมา คาดว่าจะมีมาสมัครรวมแล้วใกล้เคียงยอดรับเต็ม 74,881 คน ซึ่งบัณฑิตที่เข้ามาใหม่จะมีการสอนเสริม

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการพัฒนาต่อเนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทำให้เกิดการบริหารจัดการกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความสำเร็จความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านโดยจัดสรรเงินทุนประมาณ 476 ล้านบาท ให้แก่บัณฑิตเพื่อการหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยมีบัณฑิตว่างงานทั้งหมดจำนวน 74,881 คน โดยหลักสูตรนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่จึงจัดทำหลักสูตรโดยจะเน้นเนื้อหาหลักสูตรทางด้านการบริหารจัดการ การเงิน และการบัญชี การจัดทำโครงการการวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการออกแบบผลิตภัณฑ์และตลาดรวมถึงการเรียนรู้ชุมชนการประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือ โดยผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิตและสามารถนำประกาศนียบัตรไปใช้เป็นหน่วยกิตสมทบในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทได้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของชาวบ้านหนองปลากระดี หมู่ที่ 9 ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีการประเมินโครงการโดยดังนี้

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งมีนักวิชาการหลายคนได้สร้างแบบจำลองเพื่อใช้ในการประเมิน ได้แก่ (Scriven Stake และ Stuffle beam) ซึ่งจะได้อธิบายโดยละเอียดในลำดับต่อไปนี้

1. รูปแบบการประเมินของสตริฟเวน (Scriven's Evaluation : Ideologis and Model) ซึ่งสตริฟเวนได้สร้างแนวคิดผสมผสานระหว่างแนวคิดของไฟเลอร์และครอนบวกเข้าด้วยกัน ซึ่งจำแนกการประเมินได้เป็น 2 ประเภทคือ

1.1 การประเมินโดยยึดหลัก ซึ่งจะเป็นการประเมินระหว่างดำเนินการและการประเมินผลรวม

1.2 การประเมินที่ไม่ยึดหลักเป้าหมายหลักเป็นการประเมินที่ไม่มุ่งเน้นจะผลผลิตที่เกิดขึ้นแต่จะนำผลการตามอื่น ๆ มาพิจารณาในการตัดสินใจคุณค่าด้วย

นอกจากนี้สตริฟเวนยังได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออก คือ การประเมินคุณค่าภายในเป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการและการประเมินคุณค่า เป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

2. รูปแบบการประเมินของสแตก (Stake's Concepts and Model of Evaluation)

สแตกได้กล่าวถึงการประเมิน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน แบ่งได้ 2 มิติ คือ

2.1 มิติที่เป็นสิ่งนำการปฏิบัติและผลผลิต

2.2 มิติที่เป็นส่วนการบรรยายสภาพที่เกิดขึ้นจริงที่สามารถสังเกตได้ และการตัดสินใจเชิงประมาณ

3. รูปแบบการประเมินชีพของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ได้กำหนดการประเมินออกเป็น 4 ประเภทและได้ประยุกต์ใช้กับโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 องค์ประกอบทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู้)

- การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น

- การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

- การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบคือ หน่วยระบบบริหารการจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

- การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต (O)

กระบวนการ (P)

ปัจจัยนำเข้า (I)

จำนวนผู้กู้ = O_1
 ยอดเงินให้กู้ = O_2
 กองทุนสะสม = O_3
 ชื่อเสียงของชุมชน = O_4
 อื่น ๆ เช่น นักศึกษา = O_n

ผ่านงาน

P_1 = การคัดเลือกผู้กู้
 P_2 = การแนะนำวิธีทำ
ธุรกิจ
 P_3 = การรับชำระหนี้
 P_4 = การทำบัญชี
 P_5 = การช่วยหาตลาด
 P_6 = กิจกรรมอื่น ๆ เช่น
 บทบาทของนักศึกษา

I_1 = นโยบายของรัฐบาล
 I_2 = เงิน 1 ล้านบาท
 I_3 = คณะกรรมการหมู่บ้าน
 I_4 = เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 I_5 = ผู้สมัครขอกู้
 I_n = อื่น ๆ เช่น นักศึกษาบัณฑิต
 และทุนสะสมของหมู่บ้าน

อาจถือเป็นหน่วยระบบ AA : ทุนสะสมของหมู่บ้าน

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B: หน่วยระบบการดำเนินการจัดการของผู้กู้แต่ละราย ($B1...Bn$)

ปัจจัยนำเข้า (I)

กระบวนการ (P)

ผลผลิต (O)

เงินที่กู้มาได้ = I_1
 เงินอื่น ๆ = I_2
 สอนที่ + วัสดุดิบ = I_3
 เทคนิควิธีทำงาน = I_4
 กำลังทำงาน = I_5
 อื่น ๆ เช่น นักศึกษา = I_n

ผ่านงาน

P_1 = การทำกิจการถูกวิธี
 P_2 = การหาตลาดที่ดี
 P_3 = การหาวัสดุดิบที่ดี
 P_4 = การทำบัญชี
 P_5 = การวิเคราะห์

ประเมิน

O_1 = รายได้เป็นเงิน
 O_2 = ผลเป็นสิ่งของ
 O_3 = ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี
 O_4 = ผลเป็นความพอใจ
 O_n = อื่น ๆ เช่น นักศึกษาได้
 เรียนรู้ธุรกิจ

อาจจะถือว่าเป็น หน่วยระบบ BB : ทุนสะสมของแต่ละราย

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริบท

หน่วย ประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
ระดับหมู่บ้าน	C1 = ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	I1 = นโยบายรัฐบาลระดับอบ.นบว ทางปฏิบัติจากส่วนกลาง	PC 1 = การจัดทำระเบียบกองทุน (ทุกระดับ)	PD1 = จำนวนสมาชิกกองทุน
	C2 = สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	(ปรัชญา วัตถุประสงค์ หลัก เกณฑ์การประเมินความร่วมมือ ระดับอื่นๆ	PC 2 = การจัดทำเอกสารเพื่อ ขอรับทะเบียนกองทุน	PD2 = จำนวนผู้ได้เงินกู้ PD3 = ยอดเงินที่ให้ผู้ PD4 = จำนวนผู้ชำระเงิน กู้ตามกำหนด
	C3 = สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน		PC3 = ระบบบัญชีกองทุน	
	C4 = วัฒนธรรมประเพณี		PC4 = กิจกรรมเกี่ยวกับ สมาชิกกองทุน	PD5 = ยอดเงินชำระคืน ตามกำหนด
	C5 = โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร ธรรมชาติ	I2 = การประชาสัมพันธ์ (ระดับ ประเทศ/ระดับจังหวัด/ระดับ อำเภอ	PC4.1 = การรับสมัคร	PD6 = กองทุนสะสม (ความเคลื่อนไหว)
	C6 = ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและ ปัญหาท้องถิ่น	I3 = คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง ระดับอำเภอ	PC4.2 = การหมดสภาพ	PD7 = การให้เงินกู้ตาม วัตถุประสงค์
	C7 = ความเข้มแข็งของชุมชน	I4 = คณะกรรมการกองทุน (การได้ มา, คุณสมบัติ	PC4.3 = ประเภทสมาชิก	PD8 = ทัศนคติของชุมชน ต่อกองทุน (กรรม
	C8 = ความเข้มแข็งของชุมชน	I5 = การเตรียมความพร้อม/สร้าง ความรู้ความเข้าใจให้แก่ กรรมการกองทุน	PC4.4 = ประเภทสมาชิก	
		I6 = เงินกองทุน 1 ล้านบาท	PC4.5 = การรับชำระหนี้	
			PC5 = กิจกรรมเกี่ยวกับ การเงินกองทุน	
			PC5.1 = การคัดเลือกผู้ กู้เงินกองทุน	
			PC5.2 = การจัดทำเอกสาร ประกอบการกู้	

หน่วย ประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	
		17 = เงินทุนสะสมอื่น ๆ ตาม ระเบียบฯ หมวด 6 ข้อ 23 (2-18) 18 = บัญชีคดกองทุนหมู่บ้าน	PC5.3 = การโอนเงินให้ผู้ กู้ PC5.4 = การรับชำระหนี้ PC6 = การส่งเสริมการใช้เงิน กู้ PC6.1 = การแนะนำการทำ ธุรกิจ PC6.2 = การช่วยเหลือตลาด PC7 = การตรวจสอบการใช้ เงินกู้ PC8 = การจัดทำรายงานของ คณะกรรมการและเผยแพร่ ผลการดำเนินงาน PC9 = การจัดสรรผล ประโยชน์	PD10 = ความสามารถใน การพึ่งตนเอง PD11 = ความเข้มแข็งของ ชุมชนที่เกิดจากกอง ทุนหมู่บ้าน

		องค์ประกอบการประเมิน		
หน่วยประเมิน	C	I	P	P
			PC10 = การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยนักศึกษาภาคทองทุน	
ระดับรายบุคคล (ผู้ผู้)	C9 = อาชีพเดิม (หลักและรอง) C10 = สมาชิกในครอบครัว C11 = สภาพการอยู่อาศัย C12 = รายได้ของครอบครัว C13 = หนี้สินของครอบครัว	I9 = จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ I10 = จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ I11 = สถานที่ใช้ในการประกอบ การ I12 = วัตถุประสงค์ I13 = ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ I14 = จำนวนแรงงาน I15 = วัตถุประสงค์	PC11 = การใช้จ่ายเงินกู้ PC12 = การหาความรู้เพิ่มเติม PC13 = การหาตลาด PC14 = การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	PD11 = ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ ประสงค์ของการกู้ PD11 = ผลโดยตรง PD11 = ผลโดยอ้อม

จากแผนภูมิที่ 1 นี้แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่วนเสริมผู้กู้โดยมีหน่วยระบบสะสมเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิและมีผลผลิต ได้แก่ O ตามรายการต่าง ๆ

หน่วยระบบ B คล้ายกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคนมีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละรายมี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจช่วยหาตลาดสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท C ในที่หมายรวมถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เป็นสภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชนตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุน

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี หมู่ที่ 9 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบการประเมินโดยใช้ตารางดังนี้

ตารางที่ 2 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กับการประเมิน
หน่วยระบบ B : หน่วยการดำเนินงานเชิงกิจการของผู้ดูแลราย (ทุนสะสมของแต่ละราย)

Context	Input	Process	Product (O)
C1 อาชีพเดิม (หลัก / รอง) C2 สมาชิกในครอบครัว C3 สภาพการอยู่อาศัย C4 รายได้ของครอบครัว C5 หนี้สินของครอบครัว	I1 จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ I2 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ I3 สถานที่ในการประกอบอาชีพและวัสดุอุปกรณ์ วัสดุค้ำ I4 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ I5 จำนวนแรงงาน	P1 การใช้จ่ายเงินกู้ P2 การหาความรู้เพิ่มเติม P3 การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	O1 ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ - ผลโดยตรง - ผลโดยอ้อม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการวิจัยประกอบด้วยระเบียบวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ กระบวนการแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญต่อการวิจัยทั้งสิ้น เรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับแผนแบบการวิจัย คือ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจก่อนที่จะเริ่มต้นทำวิจัย ประชากร (Population) คือ กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) คือ กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองปลากระดี่ หมู่ที่ 9 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 10 คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
 - สมาชิกที่กู้เงิน จำนวน 12 คน
 - สมาชิกที่ไม่ได้กู้เงิน จำนวน 44 คน
3. สมาชิกหมู่บ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน จำนวน 44 คน
4. ผู้นำชุมชน (กำนัน) จำนวน 1 คน
5. เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (อบต.) จำนวน 2 คน

ตัวแปร ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการข้อมูลตามแบบการประเมิน CIPP Model

ตัวชี้วัด Indicators หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

จากกรอบแบบคิดทฤษฎีที่ได้นำมาเสนอใช้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 แบบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และ ผลผลิตทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

1. การประเมินบริบท ตามตารางที่ 1,2 ในรูปแบบการประเมินแบบ CIPP ของกองทุนหมู่บ้านซึ่งแสดงในรูปของตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับข้อมูล			
1. ประวัติความเป็นมา หมู่บ้าน	1. ลักษณะชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน 2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้าน บ้านอพยพมาจากที่ไหน	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 4. ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. ศึกษาจากเอกสาร
2. สภาพภูมิศาสตร์ของ หมู่บ้าน	1. ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน 2. อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้าน 3. แผนที่หมู่บ้าน	1. ข้อมูลจากเอกสาร 2. หมู่บ้าน 3. ผู้นำชุมชน	1. ศึกษาจากเอกสาร 2. สังเกต 3. สัมภาษณ์ 4. สำรวจ
3. สภาพเศรษฐกิจและ	1. อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน 2. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร 3. จำนวนที่ดินทำกิน 4. ร้านค้าในหมู่บ้าน 5. โรงเรียนในหมู่บ้าน	1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. สังเกต
4. วัฒนธรรมประเพณี	1. จำนวนวัด/โบสถ์ 2. จำนวนพระเณร 3. ภาพพื้นบ้าน 4. ประเพณีที่สำคัญ	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโส 3. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
5. โครงสร้างพื้นฐาน	1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หอคกระจายข่าว	1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1 2. สังเกต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
6. ทรัพยากรธรรมชาติ	1. จำนวนสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำแร่ ฯลฯ	1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน 3. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม 2. สังเกต
7. ผู้นำชุมชนการร่วมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. ประเภทผู้นำ 2. กลุ่มและองค์กรต่าง ๆ ที่มี อยู่ในหมู่บ้าน 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ	1. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 1 2. สังเกต
8. โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	1. โครงการของรัฐบาล 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง	1. ผู้นำชุมชน 2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 3. ข้อมูลที่บันทึกไว้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 2. ศึกษาจาก เอกสาร 3. สังเกต
9. ความเข้มแข็งของชุมชน	1. ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ 2. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3. การยกย่องคนทำความดี 4. โอกาสในการหาความรู้ เพิ่มเติม 5. อาชีพที่เลี้ยงครอบครัวได้ 6. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ ปกครอง 7. การประชุม การร่วมกลุ่ม 8. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 9. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหา	1. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 2 ครั้งที่ 1 (มา จากข้อมูลกับ สัมภาษณ์ 100 ครัวเรือน

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับรายบุคคล			
1. อาชีพเดิม	1. อาชีพหลัก/รอง 2. อุปสรรคในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11
2. สมาชิกในครอบครัว	1. สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน อายุ 2. อุปสรรคในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับ	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11
3. สภาพการอยู่อาศัย	1. มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
4. รายได้ของครอบครัว	1. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 2. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11
5. หนี้สินของครอบครัว	1. จำนวนหนี้สิน 2. สาเหตุของการมีหนี้ 3. แหล่งเงินกู้	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11

2. การประเมินปัจจัย ตามตารางที่ 1,2 ในรูปแบบการประเมินแบบ CIPP ของกองทุนหมู่บ้านซึ่งแสดงในรูปแบบตารางที่ 4 ดังนี้

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
1. นโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ	1. รายละเอียดของระเบียบสำนักนายกฯ 2. รายละเอียดของระเบียบกองทุนฯ	1. ระเบียบสำนักนายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกองทุน	1. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
2. การประชาสัมพันธ์	1. ประเภทสื่อในการประชาสัมพันธ์ 2. เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ที่ทำการกองทุน 4. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
3. คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง	1. จำนวนคณะอนุกรรมการ 2. การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
4. การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อกรรมการ	1. วิธีการเตรียมความพร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียมความพร้อม 3. หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ชาวบ้าน บร. 3 2. สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนแห่งชาติ
5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการที่ได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
6. เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
7. เงินทุนสะสม	1. ประเภท/จำนวน/ที่มาและการเก็บรักษาเงินทุนสะสม	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
8. บัณฑิตกองทุน	1. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิต กองทุน	1. ศึกษาตนเอง 2. ศึกษาจาก เอกสาร
ระดับรายบุคคล			
1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับ อนุมัติ	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับ อนุมัติ	1. สมาชิกกอง ทุนที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ ตามแบบ บร. 11
2. จำนวนเงินลงทุนนอก เหนือจากเงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือ จากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกอง ทุนที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ ตามแบบ บร. 11
3. สถานที่ในการ ประกอบอาชีพและ วัสดุอุปกรณ์	1. สถานที่ในการประกอบอาชีพ 2. วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบ อาชีพ 3. วัตถุดิบในการประกอบ	1. สมาชิกกอง ทุนที่ได้รับ อนุมัติ	1. สัมภาษณ์
4. ความรู้และทักษะใน การประกอบอาชีพ	1. ความรู้ทักษะที่มีอยู่	1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11
5. จำนวนแรงงาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ใน การประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11

3. การประเมินกระบวนการตามตารางที่ 1,2 ในรูปแบบการประเมิน CIPP ของกองทุนหมู่บ้านซึ่งเสนอในรูปแบบ ตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
1. การจัดทำระเบียบ	1. กระบวนการในการจัดทำระเบียบ 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1. คณะกรรมการกองทุน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4
2. การจัดทำเอกสารคำขอขึ้นทะเบียน	1. กระบวนการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหา อุปสรรคในการจัดทำ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
3. ระบบบัญชีกองทุน	1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ 2. ผู้จัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชี	1. คณะกรรมการกองทุน 2. บัญชีกองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
4. กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิก			
- การรับสมัคร	1. การรับสมัคร 2. ค่าธรรมเนียมการสมัคร 3. ขั้นตอนการรับสมัคร 4. คุณสมบัติผู้สมัคร 5. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์จากคณะกรรมการ 3. ศึกษาจากเอกสาร
- ประเภทสมาชิก	1. การกำหนดประเภท		1. ศึกษาจากเอกสาร
- การทำทะเบียนสมาชิก	1. การจัดทำทะเบียน 2. ปัญหาอุปสรรคการจัดทำ	1. คณะกรรมการกองทุน 2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
- การหมดสภาพสมาชิก	1. การหมดสภาพสมาชิก	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์คณะ กรรมการกอง ทุน
5. กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงิน			
กองทุน			
- กองคัดเลือกผู้กู้	1. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือก 2. วิธีการคัดเลือก	1. คณะกรรมการ กองทุน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4
- การจัดทำเอกสาร	1. เอกสารประกอบการกู้ 2. ปัญหาและอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุน 2. สมาชิกกองทุน 3. ระเบียบกองทุน 4. เอกสารโครง การการของกู้	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
- การโอนเงินให้ผู้กู้	1. ขั้นตอนในการโอนเงิน 2. ปัญหาและอุปสรรค	1. คณะกรรมการ 2. หลักฐานการ โอนเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
- การรับชำระหนี้	1. ขั้นตอนการชำระหนี้ 2. ปัญหาและอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุน 2. สมาชิกกองทุน 3. เอกสารในการ ส่งเงินคืน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
6. การส่งเสริมการใช้นเงิน			
- การแนะนำวิธีการทำ ธุรกิจ (บัญชี)	1. วิธีการทำบัญชี 2. จำนวนครัวเรือนในการ แนะนำ	1. คณะกรรมการ กองทุน 2. สมาชิกกองทุน ที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
- การตรวจสอบการ ใช้เงิน	1. วิธีการตรวจสอบ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุน 2. สมาชิกกองทุน ที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์
- การจัดทำรายงาน	1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุน 2. สมาชิกกองทุน และชาวบ้าน 3. เอกสารการจัด รายงาน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจาก เอกสาร
- การจัดสรรผล ประโยชน์	1. สัดส่วนในการจัดสรร	1. คณะกรรมการ กองทุน 2. ระเบียบ กองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
- บทบาทของนักศึกษา กองทุน	1. ประโยชน์ที่ได้รับ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุน 2. บัณฑิตกองทุน 3. สมาชิกกองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบ มีส่วนร่วม
ระดับบุคคล การใช้จ่ายเงินกู้	1. รายละเอียดของการใช้จ่าย	1. สมาชิกกอง ทุนที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11
การหาความรู้เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม	1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ ได้รับอนุมัติ เงินกู้	1. สังเกตจากการ เสวนาตาม แบบ บร. 6

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	1. การจัดทำบัญชี (มี/ไม่มี)	1. สมาชิกกอง	1. สัมภาษณ์
	2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำการจัดทำบัญชี	ทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติ 2. บัญชีการใช้ จ่ายเงิน	2. ศึกษาจาก เอกสาร

4. การประเมินผลผลิต ตามตารางที่ 1,2 ในรูปแบบการประเมิน CIPP ของกองทุนหมู่บ้านซึ่งเสนอในรูปแบบ ตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
จำนวนสมาชิก	1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน)	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4
	2. จำนวนสมาชิกกองทุนที่ เพิ่มขึ้นลดลง (31 ก.ย. 45)	บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	2. ศึกษาจาก เอกสาร
จำนวนผู้ได้เงินกู้	1. จำนวนผู้ยื่นกู้และกู้ได้รับ อนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง	1. คณะกรรมการ กองทุน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4
	2. จำนวนผู้ได้กู้/จำนวนสมาชิก ทั้งหมด	2. บัญชีคุมลูกหนี้	2. ศึกษาจาก เอกสาร
ยอดเงินที่ให้กู้	1. ยอดเงินที่ให้กู้และยอดเงิน ที่ได้รับอนุมัติให้กู้ทั้งหมด (31 ก.ค. 45)	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. ศึกษาจาก เอกสาร
จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ ตามกำหนด	1. จำนวนผู้กู้ที่ชำระคืน ตามกำหนด (31 ก.ย. 45)	1. คณะกรรมการ กองทุน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11
	2. จำนวนผู้กู้ที่ไม่ชำระคืน (31 ก.ย. 45)	2. บัญชีคุมลูกหนี้	2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	3. การแก้ไขปัญหาเมื่อผู้กู้ไม่ชำระคืนตามกำหนด		
ยอดเงินกู้ชำระคืนตามกำหนด	1. ยอดเงินกู้ที่ชำระคืน (31 ก.ย. 45) จำแนกเป็น เงินต้น ดอกเบี้ย ค่าปรับ	1. คณะกรรมการ กองทุน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
กองทุนสะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสม 2. การใช้ประโยชน์จากกองทุนสะสม	1. คณะกรรมการ กองทุน 2. บัญชีเงินฝาก กองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	1. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ 2. จำนวนผู้กู้ที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์	1. ผู้ตรวจสอบที่ทางกองทุนจัดตั้งขึ้น	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11
ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน	1. ทัศนคติต่อกรรมการกองทุนในเชิงบวก / ลบ 2. ทัศนคติต่อกองทุน 1 ด้านบาทในเชิงบวก / ลบ	1. คณะกรรมการ กองทุน 2. สมาชิกกองทุนและชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 9 2. บร. 3
การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้	1. กิจกรรมขององค์กรเครือข่าย 2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรหรือเครือข่าย	1. บัณฑิตกองทุน	1. รายงานการปฏิบัติงานของบัณฑิต
ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง	1. ประสบการณ์ / การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุน 2. ประสบการณ์ / การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 10

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ความเข้มแข็งที่เกิดขึ้นจากกองทุนหมู่บ้าน	1. ความสามัคคี ซื่อสัตย์ ช่วยเหลือกันและกัน 2. การยกย่องคนทำความดี 3. โอกาสในการหาความรู้เพิ่ม 4. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพ 5. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 6. การรวมกลุ่ม การประชุมเสวนา 7. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 8. ผู้มีคุณธรรมยุติธรรม 9. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน	1. สมาชิกกองทุนและชาวบ้าน บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 2. สังเกต
ระดับรายบุคคล			
ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์			
- ผลโดยตรง	1. ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
- ผลทางอ้อม	1. ประสิทธิภาพ 2. การยอมรับจากชุมชน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

ในการเก็บข้อมูลมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายที่จะนำมาใช้ได้ และวิธีการที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี หมู่ที่ 9 ตำบลบึงขี้เหล็ก อำเภอสว่างนิม จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีในการเก็บข้อมูลมีดังนี้

1. การสังเกตและบันทึก การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมทำกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
2. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์คณะกรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ผู้นำชุมชน สมาชิกกองทุน และชาวบ้านทั้งรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) เป็นประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ และให้ได้ความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์มากที่สุด
3. การประชุม เวทีชาวบ้าน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมของสมาชิกกองทุน และการประชุมสามัญของหมู่บ้านที่มาร่วมประชุมเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ โดยการบันทึกข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
4. การศึกษา เจาะลึกรายกรณี จะศึกษาจากสมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้โดยการศึกษาเป็นรายบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์สังเกตดังนี้

1 แบบรายงาน บร. 1	แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
2 แบบรายงาน บร. 2	แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
3 แบบรายงาน บร. 3	แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4 แบบรายงาน บร. 4	แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
5 แบบรายงาน บร. 5	แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6 แบบรายงาน บร. 6	แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7 แบบรายงาน บร. 7	แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
8 แบบรายงาน บร. 8	โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

9 แบบรายงาน บร. 9	แบบบันทึกการสัมภาษณ์
10 แบบรายงาน บร. 10	แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
11 แบบรายงาน บร. 11	แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
12 แบบรายงาน บร. 12	การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี หมู่ที่ 9 ตำบลบึงชีเหล็ก อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

- วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

- การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์
- การวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด การวิเคราะห์แนวคิดของคณะกรรมการกองทุน และของสมาชิกกองทุน

การวิเคราะห์ข้อมูล ของกองทุนวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินกองทุนโดยตัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์การติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมานั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนมีรายได้ต่ำสุด 20 % แรกของประเทศดีขึ้น ประชาชนมีความการใช้จ่ายต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้คนจนลดลงเหลือเพียง 6.8 ล้านคนในปี พ.ศ. 2539 หลังจากนั้นประเทศไทยก็ประสบวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 อย่างรุนแรงทำให้เศรษฐกิจตกต่ำเหลือเพียง 10.5 อัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 8.1 เศรษฐกิจขาดสภาพคล่อง ต้องประสบกับภาวะขาดทุนและล้มละลายเป็นจำนวนมากเกิดปัญหาการว่างงานขึ้น ทำให้จำนวนคนจนมีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 1.8 ล้านคน และคนจนกลุ่มนี้พร้อมที่จะเปลี่ยนสภาพมาเป็นกลุ่มคนจนได้ตลอดเวลา

ผลของวิกฤตเศรษฐกิจ ดังกล่าว ทำให้ ประชาชนลดค่าใช้จ่ายลง เนื่องจากประชาชนยังไม่มั่นใจต่อสถานการณ์ เศรษฐกิจของไทยที่ยังไม่ฟื้นตัวความยากจนของประเทศไทยคนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบทโดยเป็นคนในเขตชนบทคนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกร มีขนาดครอบครัวใหญ่ คนจนได้รับการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป รวมทั้งได้รับสวัสดิการหรือการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐน้อยกว่าด้วย

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs

1. นิยามขนาดอุตสาหกรรม

การพิจารณาขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมว่าเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดย่อม อาจกำหนดได้โดยใช้เกณฑ์ในการวัดหลาย ๆ เกณฑ์ เช่นขนาดโรงงาน มูลค่าทรัพย์สิน ขนาดเงินลงทุน รายได้ ฯลฯ ในส่วนของกระทรวงอุตสาหกรรมได้เคยนิยามขนาดอุตสาหกรรมโดยใช้ทั้งเกณฑ์การจ้างงานและเกณฑ์มูลค่าทรัพย์สินถาวร กล่าวคือ (กระทรวงอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 2541 หน้า 30-35)

1.1 อุตสาหกรรมขนาดย่อม ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือทรัพย์สินถาวรไม่เกิน 20 ล้านบาท

1.2 อุตสาหกรรมขนาดกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีจำนวนการจ้างงาน

1.3 อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ได้แก่อุตสาหกรรมที่มีจำนวนการจ้างงาน
กว่า 200 คนขึ้นไป หรือมีทรัพย์สินถาวรตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไป

การแบ่งอุตสาหกรรม โดยใช้เกณฑ์มูลค่าทรัพย์สินถาวร ขนาดเงินลง
หรือรายได้ก่อนข้างจะยุ่งยากในเรื่องการตีราคาทรัพย์สิน และความเต็มใจที่ผู้ประกอบการจะ
เปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริง ดังนั้น จึงมักใช้จำนวนแรงงานเป็นเกณฑ์การพิจารณาในภาพรวมเพราะ
การตรวจนับได้ง่ายกว่า

2. ความสำคัญของอุตสาหกรรมขนาดย่อม

อุตสาหกรรมขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจประเทศไทยใน
หลัก ๆ คือ

2.1 มีบทบาทสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรม ในแง่การสร้างมูลค่าผลผลิต
จ้างงานและรายได้จากการส่งออก เนื่องจากมีสัดส่วนจำนวนโรงงานถึงประมาณร้อยละ
7 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทุกขนาด ดังนั้นการขยายตัวในอัตราที่สูงของภาคอุตสาหกรรม
ในอดีตที่ผ่านมา จึงสะท้อนถึงบทบาทอุตสาหกรรมขนาดย่อมได้เป็นอย่างดี

2.2 เป็นแหล่งสร้างเสริมประสบการณ์ในการทำงาน เป็นจุดเริ่มต้นที่ดี
สำหรับผู้ประกอบการหน้าใหม่ที่จะเริ่มประกอบธุรกิจของตนเอง โดยเริ่มจากธุรกิจขนาดเล็กที่ใช้เงิน
ทุนไม่สูงนัก

2.3 สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในแง่การเป็นผู้
จัดชิ้นส่วนหรือรับจ้างเหมางานจากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

3. ปัญหาและข้อจำกัดของอุตสาหกรรมขนาดย่อม

จากการวิจัยอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลางของประเทศไทย มี
ข้อมูลที่สอดคล้องตรงกัน และชี้ให้เห็นว่าตลอดระยะเวลา 2 ทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันอุตสาหกรรม
ขนาดย่อมและขนาดกลางของไทยก็ยังคงประสบปัญหาต่าง ๆ ดังเช่นในอดีต กล่าวคือ

3.1 ปัญหาด้านการตลาด อุตสาหกรรมขนาดย่อมส่วนใหญ่มักตอบ
สนองความต้องการในตลาดในท้องถิ่น หรือ ตลาดภายในประเทศยังขาดความรู้ ความสามารถในการ
ทำการตลาดในวงกว้างโดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ ขณะเดียวกันความสะดวก รวดเร็วในการ
คมนาคมขนส่ง ตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้าทำให้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ รวมทั้งสินค้าจาก
ต่างประเทศเข้ามาแข่งขันกับสินค้าในท้องถิ่นหรือในประเทศที่ผลิตกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดย่อม
และขนาดกลางมากขึ้น

3.2 ปัญหาด้านแรงงาน แรงงานที่ทำในอุตสาหกรรมขนาดย่อม จะมีปัญหาการเข้าออก กล่าวคือ เมื่อมีฝีมือและมีความชำนาญมากขึ้น ก็จะย้ายออกไปทำงานในโรงงานขนาดใหญ่ ที่มีระบบและผลตอบแทนดีกว่า จึงทำให้คุณภาพของแรงงาน ไม่สม่ำเสมอ การพัฒนาไม่ต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพของสินค้า

3.3 ปัญหาข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการผลิต โดยทั่วไปอุตสาหกรรมขนาดย่อมมักใช้เทคนิคการผลิตไม่ซับซ้อนเนื่องจากการลงทุนต่ำ และผู้ประกอบการ พนักงานขาดความรู้พื้นฐานที่รองรับเทคนิควิชาการที่ทันสมัย จึงทำให้ขาดการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ดี

3.4 ข้อจำกัดด้านการจัดการ อุตสาหกรรมขนาดย่อมมักขาดความรู้ในด้านการจัดการ หรือการบริหารที่มีระบบ ใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ โดยเรียนถูกเรียนคิดเป็นหลัก อาศัยบุคคลในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมาช่วยงาน การบริหารภายในลักษณะนี้แม้จะมีข้อดีในเรื่องการดูแลที่ทั่วถึง (หากธุรกิจไม่ใหญ่นัก) แต่เมื่อกิจการเริ่มขยายตัว หากไม่ปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีระบบก็จะเกิดปัญหาขึ้นได้

3.5 ปัญหาการเข้าถึงบริการส่งเสริมของรัฐ อุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นจำนวนมากเป็นการจัดตั้งกิจการที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ เช่น ผลิตตามบ้าน ผลิตในลักษณะโรงงานห้องแถว ไม่มีการจดทะเบียนทะเบียนโรงงาน ทะเบียนพาณิชย์หรือทะเบียนการค้า ดังนั้นกิจการหรือโรงงานเหล่านี้จึงเด่นในการเข้ามาใช้บริการของรัฐ หรือแม้แต่กิจการหรือโรงงานที่มีการจดทะเบียนถูกต้องก็มักไม่ค่อยอยากจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเสียภาษี การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม หรือรักษาความปลอดภัยที่กำหนดตามกฎหมาย นอกจากนี้ในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนก็เช่นเดียวกัน แม้ว่ารัฐจะได้ลดเงื่อนไขขนาดเงินลงทุนและการจ้างงาน เพื่อดึงใจให้อุตสาหกรรมขนาดย่อมเสนอโครงการขอรับการส่งเสริมการลงทุนให้มากขึ้น

แนวนโยบายและมาตรการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

การดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นภาระกิจหลักของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งมีแนวนโยบายหลัก ๆ 3 ข้อ โดยในแต่ละข้อมีมาตรการสนับสนุนดังต่อไปนี้

1. การยกระดับขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการประกอบการของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

1.1 เร่งรัดพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีด้านการจัดการแก่บุคลากรภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะผู้ประกอบการซึ่งเป็นหัวใจหลักของอุตสาหกรรมขนาดย่อม

1.2 ขยายการให้บริการสินเชื่อและร่วมมือประสานงานด้านนี้กับบริษัททุน

อุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) ให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น

1.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมขนาดย่อมชั้นกลาง ซึ่งผลิตสินค้าได้แก่อุตสาหกรรมขั้นปลาย โดยเฉพาะในเรื่องคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์เพื่อก่อให้เกิดการเชื่อมโยงและเกิดการรับช่วงการผลิตระหว่างอุตสาหกรรมขนาดต่าง ๆ

1.4 สนับสนุนการดำเนินกิจกรรม ที่ช่วยสร้างสัมพันธ์มิตรทางการผลิตการค้าการลงทุนทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้ประกอบการ หรือระหว่างผู้ประกอบการกับหน่วยงานส่งเสริมพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

1.5 สนับสนุนกิจกรรม การให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตเทคโนโลยี การตลาด การเงิน และการจัดการเพื่อช่วยแก้ปัญหาหรือช่วยปรับปรุงกิจการ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจ

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สมชาย ภาควิชาสนธิวิวัฒน์ และสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ (2539) ได้กล่าวว่าเกือบทุกครั้งที่มีการขาดดุลการค้าและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดกลายเป็นบัญชีที่ร้ายแรง ทั้งธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมักจะเรียกร้องให้รัฐบาลลดการใช้จ่ายและพยายามรัดเข็มขัดข้างฝ่ายรัฐบาลก็ทราบว่าการที่ดุลการค้าขาดดุลจำนวนมากนั้น เป็นเพราะคนไทยนิยมสินค้าต่างประเทศมากกว่าสินค้าไทย อันเป็นเหตุให้การนำเข้ามากเกินไป ด้วยความเชื่อเช่นนี้เอง การรณรงค์ให้คนไทยนิยมสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยหรือ Made in Thailand จึงกลายเป็นวิธีการแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าในยุครัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยที่มิได้ตระหนักแม้แต่น้อยว่า สินค้าที่ผลิตภายในประเทศจำนวนมากต้องอาศัยวัตถุดิบ สินค้าชั้นกลาง สินค้าทุนและเครื่องจักรจากต่างประเทศ เสียหาย Made in Thailand จึงไม่สามารถแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าได้อย่างถาวรภาคเอกชน

แท้จริงแล้ว ปัญหาการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศดังที่สังคมเศรษฐกิจไทยเผชิญอยู่ทุกวันนี้เป็นปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างและรูปลักษณะของระบบเศรษฐกิจที่มีการพึ่งพิงการนำเข้า Import dependency อย่างเด่นชัด โครงสร้างและรูปลักษณะดังกล่าวก่อตัวขึ้นจากยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมที่เลือกใช้นับตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา

การปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมจากการผลิต เพื่อการทดแทนการนำเข้ามาเป็นการผลิตเพื่อส่งออก ไม่เพียงแต่จะไม่สามารถลดการพึ่งพิงการนำเข้าเท่านั้น หากยังทำให้ลักษณะการพึ่งพิงการนำเข้าเข้มข้นยิ่งขึ้นอีกด้วย ยังมีการส่งออกมากเพียงใด ก็จะมีการนำเข้ามากเพียงนั้น ด้วยเหตุนี้เองยิ่งภาคอุตสาหกรรมและภาคการส่งออกเติบโตใหญ่มากเพียงใด การขาด

ดุลการค้าจะยังมีมากเพียงนั้น ดังจะเห็นได้ว่าปัญหาการขาดดุลการค้าจะมีมากเป็นพิเศษในช่วงที่เศรษฐกิจรุ่งเรือง แต่จะมีน้อยในช่วงที่เศรษฐกิจซบเซา

ปัญหาการขาดดุลการค้าจะไม่สามารถแก้ไขให้ลดลงไปได้ หากไม่มีการดำเนินการให้ลักษณะการพึ่งพิงการนำเข้าของระบบเศรษฐกิจไทยลดน้อยถอยลง

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไปของประเทศไทยในอดีตเมื่อสมัยตั้งถิ่นฐานอยู่ในสภาพสมดุล เมื่อเวลาผ่านไปนานเท่าใดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพนี้ก็ยิ่งมากขึ้น จนกระทั่งในปัจจุบันประเทศไทยก็ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษได้แก่ น้ำเสีย ดินเสีย ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมย่อมจะต้องมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิต รวมทั้งมนุษย์ทั้งในด้านความเป็นอยู่และสังคม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีสาเหตุใหญ่อยู่ 3 ประการคือ

1. การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพพื้นฐานเพิ่มขึ้น ตลอดจนขาดการวางแผนไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงความต้องการในอนาคต จนเกิดการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมขึ้นโดยทั่วไป
2. เมื่อมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและขาดการวางแผนไว้ล่วงหน้า ทำให้การใช้ที่ดินไม่มีระเบียบแบบแผน มีปัญหาการจราจร ขาดแคลนสาธารณูปโภคและการบริการทั่วไป มีการขยายตัวทางอุตสาหกรรมเกิดขึ้นด้วย เนื่องจากอุตสาหกรรมจะได้ประโยชน์จากการอยู่ใกล้ชิดกับเมืองที่มีขนาดใหญ่ อาทิเช่น การตลาด การควบคุมการขยายตัวทางอุตสาหกรรมมีไม่เพียงพอ จึงทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

3. การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิต เช่น การใช้ปุ๋ย ใช้น้ำฆ่าแมลง ฯลฯ ได้ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของคุณภาพดิน อากาศเป็นพิษ และปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ นอกจากจะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศไทยแล้ว ย่อมจะมีผลกระทบถึงแหล่งที่อยู่ กลุ่มสิ่งมีชีวิต และประชากรสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในเขตแดนไทยด้วยอย่างไม่ต้องสงสัย

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

หลังจากที่ประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ก็คือการที่เรากำลังเผชิญปัญหาการจัดการทางเศรษฐกิจหลายด้านพร้อม ๆ กัน ทั้งการเป็นหนี้ต่างชาติมาก ค่าเงินบาทลดลงอย่างฮวบฮาบ รัฐบาลเพิ่มภาษี ตัดงบประมาณ บริษัทเงินทุนล้ม ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ธุรกิจปิดกิจการ คนตกงาน ถูกปรับลดเงินเดือน กำลังซื้อลดลง ขณะที่สินค้ามีราคาเพิ่มสูงขึ้นมาก ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งระบบตกต่ำควบคู่ไปกับภาวะเงินเฟ้อหรือราคาที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

ประชาชนทั่วประเทศยากจนลง คนจนได้รับความเดือดร้อนอย่างกว้างขวาง ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจคราวนี้ไม่ใช่ภาวะเศรษฐกิจไม่ดีชั่วคราว แต่เป็นปัญหาด้านโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ และนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผิดพลาดของรัฐบาลไทย รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของวิกฤตเศรษฐกิจทุนนิยมโลกด้วย จึงเป็นปัญหาที่รุนแรงและยืดเยื้อ ต้องมีการระดมความคิดและแก้ไขกันในเชิงปฏิรูปหรือปฏิวัติโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจอย่างจริงจังจริงมากกว่าการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่สะสมในระบบราชการปกติ (วิทยากร เชียงกูล , 2542, หน้า 15)

การแก้ปัญหาและฟื้นฟูแนวคิดในการพัฒนาแบบพอเพียงพึ่งตนเองได้เป็นส่วนใหญ่ หมายถึงพึ่งตนเองในระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศได้ ไม่ได้แปลว่าเกษตรกรครอบครัวหนึ่งต้องทำทุกอย่างโดยไม่ซื้อขายอะไรเลย ถ้าคิดถึงพอเพียงในระดับประเทศจะเห็นได้ว่ามีความเป็นไปได้สูง แต่ทั้งนี้ก็ยังต้องระดมคนทั้งประเทศให้เปลี่ยนวิถีคิด เปลี่ยนวิถีชีวิต คือต้องช่วยกันอดออม ประหยัด รู้จักนำของเรามาใช้ใหม่ มีวินัยปรับปรุงตนเอง เรียนรู้และทำงานเอาจริงเอาจังกันมากขึ้น รวมทั้งต้องสร้างจิตสำนึกเพื่อชุมชน เพื่อส่วนรวมมากขึ้น

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท

สังคมทุกสังคมหากมองในแง่เป็นระบบหนึ่งแล้วจะพบว่า ไม่เคยหยุดนิ่งเลย แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บางสังคมมีทิศทางและอัตราของการเปลี่ยนแปลงตลอดจนผลกระทบที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงนั้นแตกต่างกันไปบ้าง แต่สังคมมนุษย์โดยทั่วไปแล้วไม่อาจหลีกเลี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงได้

เทคโนโลยีทำให้เกิดระบบที่เรียกว่า อารยธรรมตะวันตก และนำมาซึ่งแนวความคิดในเรื่องความก้าวหน้า ทางวัตถุซึ่งส่งผลต่อไปยังการแข่งขันและการเป็นศัตรูคู่แข่งกันของคนในสังคมเทคโนโลยีจึงเป็นวิธีการหรือหนทางนำไปสู่จุดจบที่อาจดีหรือเลวลงก็ได้ เทคโนโลยีสังคมได้ส่งผลกระทบให้แก่ความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและประชากรดังนี้ คือ

ผลกระทบต่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว

1. อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้นในสังคมที่มีเทคโนโลยีสูง
2. หญิงมีอิสระในการทำงานมากขึ้น รวมทั้งมีสถานภาพทางสังคมสูงขึ้น
3. ครอบครัวสูญเสียหน้าที่การเลี้ยงดูเด็กแก่สถาบันอื่น
4. สมาชิกวัยมีการคุมกำเนิดมากขึ้น บ้านจะกลายเป็นแหล่งพักพิงที่มีความสำคัญ

น้อยลงไปทุกทีสำหรับครอบครัว

5. การเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยการทำงานภายในบ้าน เพราะมีเทคโนโลยีให้ช่วยมีผลต่อการฝึกอบรมเด็กต่อทัศนคติของเด็ก และต่อค่านิยมของตัวเด็ก เด็กจะมีเวลาห่างจากงานบ้านเพิ่มขึ้น และจะไปเพิ่มเวลาให้กับกิจกรรมของโรงเรียน ของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ หรือแสวงหาความสนุกสนานส่วนตัวเองยิ่งขึ้น

ผลกระทบต่อประชากร อันที่อยู่อาศัย และความเป็นเมือง

1. เกิดเขตเมืองชุมชนแออัด การขยายตัวของประชากรในด้านพื้นที่อยู่อาศัยโดยปราศจากการควบคุมได้ และความอดอยาก
2. เพศสัมพันธ์กลายเป็นเรื่องอิสระเสรี และพ้นจากการห้ามได้ด้วยวิธีการหวงตัวหรือการหักห้ามอย่างไม่เป็นทางการเหมือนที่เคยเป็นมาก่อน
3. ความเป็นเมืองทำให้เกิดการโกงกิน และอาชญากรรมจากชนชั้นกลางซึ่งก่อความสูญเสียให้แก่ สังคมเป็นอย่างมาก และมากยิ่งขึ้นกว่าความสูญเสีย ที่ก่อขึ้นในอาชญากรรมมาจากชนชั้นต่ำ
4. ความเป็นเมืองทำให้เกิดรูปแบบต่าง ๆ ของอาชญากรรมทั้งที่เป็นอาชญากรรมวัยเด็ก และวัยผู้ใหญ่

1.1.7 ค่านิยมในกระแสดนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมไทยเป็นเรื่องละเอียดซับซ้อนที่ต้องอาศัยการศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมประกอบด้วย เช่น ค่านิยมในการทำบุญถวายพระสงฆ์ด้วยทุนทรัพย์จำนวนมากเริ่มลดลงทั้งในด้านการถวายที่ดินให้สร้างศาสนา การถวายเงินกองทุน ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันประชาชนเริ่มเห็นความจำเป็นในการที่จะต้องช่วยเหลือสังคม ก่อสร้างโรงเรียน ศาลาประชาคม โรงพยาบาล แทนการสร้างกุฏิ วิหาร ซึ่งมีพระสงฆ์ลดน้อยลง พระสงฆ์มีค่านิยมในการศึกษาความรู้ทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไปเพื่อการเรียนรู้เท่าทันโลก เด็กเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ลดลงเพราะผู้ใหญ่ไม่อาจสอนความสลับซับซ้อนแห่งปัญหาในยุคโลกาภิวัตน์ให้เด็กเข้าใจได้ ทำให้ผู้ใหญ่ไม่สามารถแสดงบทบาทผู้ให้การอบรมสั่งสอนได้เช่นสมัยอดีต

1. ความหมายของค่านิยม

คำว่า “ค่านิยม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “VALUE” คำนี้แต่เดิมใช้ว่า “คุณค่า” ซึ่งหมายถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมในทางที่ดี ไม่ดี ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีมักได้รับการยกย่องว่ามีค่านิยม ค่านิยมจึงเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินค่าพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งอาจเป็นบุคคล หรือสังคมก็ได้ เป็นการดีค่า ตัดสินคุณค่าของบุคคล (VALUE JUDGMENT) หากเป็นค่านิยมทางสังคมเรียกว่า Social Value สิ่งใดที่สังคมสร้างขึ้นเป็นแนวทาง

และได้รับการประเมินค่าว่าเป็นสิ่งที่ดีงามนั้น ก็เป็นที่ปรารถนาของคนในสังคม ที่อยากเดินทางให้ไปถึงจุดนั้น อยากให้มีอยากให้เกิดกับตนและครอบครัว คำที่ปรากฏในสังคมไทย ที่เป็นค่านิยมที่พบอยู่จึงมีอยู่หลากหลาย เช่น มีความรู้ มีฐานะร่ำรวย เป็นคนซื่อสัตย์ ฯลฯ

ในทางวิชาการมีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ค่านิยม” ต่าง ๆ กันเช่น

- ค่านิยมคือสิ่งที่คนสนใจ ปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็นหรือกลับกลายเป็นสิ่งที่คนบูชายกย่อง และมีความสุขที่อยากจะได้เห็น ได้เป็นเจ้าของ
- ค่านิยมคือสิ่งที่กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ควรแก่การกระทำ น่ายกย่อง

ค่านิยมอาจมาจากรสนิยมหรือจากความนิยมของบุคคลในสังคมจากความนิยมของคนใดคนหนึ่งในเรื่องใดสิ่งหนึ่ง หลังจากนั้นจึงค่อย ๆ แพร่กระจายกลายเป็นรสนิยมของสังคมนั้นไปก็ได้ ตัวอย่างเช่น ชายคนหนึ่งพึงพอใจกับการใช้รองเท้าซึ่งนำเข้าจากประเทศอิตาลี เขามีความเห็นว่ารองเท้าอิตาลีมีรูปทรงดีแข็งแรงและนำสมัย เขาจึงซื้อมาใช้ พร้อมกับโฆษณาชวนเชื่อให้อวดรองเท้าของตนกับเพื่อน ๆ ต่อมาเพื่อน ๆ เกิดความสนใจในรองเท้าซึ่งทำมาจากนอก หรือจากประเทศอิตาลีนั้นและซื้อใช้ต่อกันไป รสนิยมของบุคคลก็กลายเป็นรสนิยมของกลุ่ม ถ้าคนส่วนใหญ่ในสังคม เห็นคุณค่าและใช้ตามกันไปด้วยก็กลายเป็นค่านิยมไป

1.1.8 เศรษฐกิจพอเพียง

เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ขณะนี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง เรื่องนี้อาจเข้าใจยากสำหรับนักวิจัยไทย โดยเฉพาะนักเศรษฐศาสตร์ ถ้ามองในแง่วิชาการนักเศรษฐศาสตร์ไม่ค่อยสนใจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยในเรื่องเศรษฐกิจของชาติ จากการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี 2540 ทรงมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และช่วยให้ประเทศชาติมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป (กฤษฎา พันธุ์วานิช, 2543, หน้า 25)

2. ค่านิยมของสังคมไทย

ณรงค์ เสงี่ยมประชา สรุปค่านิยมสังคมไทยไว้ในพื้นฐานวัฒนธรรมไทยเพื่อให้เกิดการสร้างสรรคัวัฒนธรรมอย่างน่าสนใจตอนหนึ่งว่า ค่านิยมของสังคมไทยมีมากมายและบางอย่างก็เป็นค่านิยมให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลผู้ถือปฏิบัติ และแก่สังคมแต่บางอย่างก็อาจก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคม เช่นค่านิยมเกี่ยวกับความหุนหรา การเชื่อถือโหราศาสตร์ ในที่นี้จะกล่าวถึงค่านิยมเด่น ๆ ของสังคมไทยบางประการ ซึ่งจะเป็นค่านิยมที่ก่อให้เกิดผลดีหรือไม่ก็ตามดังนี้

2.8 นิยมการทำบุญสร้างวัดปิดทองฝังลูกนิมิตโดยเชื่อว่าจะได้บุญมาในชาติหน้า คนไทยส่วนใหญ่ต่างก็พยายามเข้าร่วมในกิจกรรมการทำบุญ แม้จะด้วยความยากลำบากก็ยอม อย่างไรก็ตามค่านิยมนี้มีแนวโน้มลดลงเพราะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป คนมากขึ้นทรัพยากรลดลง

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองปลากระดี่ เริ่มก่อตั้งประมาณ 100 ปีมาแล้วแต่ดั้งเดิมนั้นเป็นดงป่าไม้หนาทึบและชาวบ้านได้ทำการฟันป่ากลางดงป่า และเริ่มก่อตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้านหนองปลากระดี่ เพราะว่ามีหนองน้ำมาก และปลากระดี่เยอะมาก ชาวบ้านจึงตั้งชื่อขึ้นมาว่าเป็นบ้านหนองปลากระดี่ แต่ก่อนมีบ้านเรือนเพียง 3 หลัง เท่านั้นและขยายจนเป็นหมู่บ้านขึ้น

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

สภาพของภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านหนองปลากระดี่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นราบลุ่มมีน้ำคลองซอยไหลผ่านเหมาะแก่การทำนา - ทำไร่ บ้านหนองปลากระดี่ห่างจากอำเภอสูงเนิน 6.50 ก.ม. และห่างจากอำเภอเมือง 32 ก.ม. โดยมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้

- ทิศเหนือ
- ทิศตะวันออก ติดกับ วัดกุฎเวียน
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านหนองเอื้อง
- ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านมะม่วง

สภาพที่ดิน

สภาพพื้นดินโดยทั่วไป โดยเฉพาะที่ดินทำกินจะมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย สภาพที่ดินจึงเหมาะแก่การทำนา - ทำไร่ และปลูกพืชต่าง ๆ พื้นที่ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่และปลูกพืชเสริม

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ของหมู่บ้านมีอยู่น้อยมาก เพราะมีการขยายพื้นที่ทำการเกษตรและที่อยู่อาศัย

2.1 นิยมความร่ำรวยมั่งคั่งทุกคนอยากจะได้ อยากจะมีทรัพย์สิน เงินทอง รถยนต์ บ้าน ที่ดิน ฯลฯ คนที่ร่ำรวยจะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในสังคม คนรวยจะต้องการสิ่งใดยอมได้ตามประสงค์ เงินจะซื้อสิ่งต่าง ๆ ได้ ดังนั้น ทุกคนจึงต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งความร่ำรวย

2.2 นิยมอำนาจ คนไทยให้ความสำคัญแก่ผู้มีอำนาจ และอยากเป็นคนมีอำนาจ ถ้าตนเองไม่มีโอกาส ก็จะส่งเสริมลูกหลานของตนให้แสวงหาอำนาจ ผู้มีอำนาจในสังคมไทยส่วนใหญ่คือ ผู้มีตำแหน่งสูงในหน้าที่ราชการ ดังนั้นคนไทยจึงนิยมส่งเสริมลูกหลานให้เข้ารับราชการ นอกจากข้าราชการแล้วผู้ที่มีอำนาจอื่น ๆ ได้แก่ นักการเมือง ปัจจุบันอำนาจอาจซื้อด้วยเงิน ดังจะพบได้จากการใช้เงินซื้อเสียงเพื่อให้ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร

2.3 เคารพผู้อาวุโส ผู้อาวุโสได้แก่ ผู้ที่มีอายุมากกว่า มีคุณวุฒิสูงกว่า มีชาติสกุลสูงกว่า มีตำแหน่งสูงกว่า เช่น นักเรียนรุ่นพี่ ป้า น้า อา หม่อมเจ้า การเคารพผู้อาวุโสได้รับการปลูกฝังสืบต่อกันมาจนเป็นวิถีชีวิตที่ยังปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง ค่านิยมในการเคารพผู้อาวุโสมีแนวโน้มลดลงในปัจจุบัน

2.4 รักความสนุก กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นมักจะสอดแทรกกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานไว้ด้วย แม้แต่งานศพก็ยังมีกิจกรรมที่แสดงถึงความรักสนุก เช่น มีการแสดงก่อนการเผาศพ และฉลองเมื่อเผาศพเสร็จแล้ว คนไทยรักความสนุกสนานตั้งแต่เกิดไปจนตาย เริ่มตั้งแต่ งานฉลองวันเกิด งานฉลองวันแต่งงาน จนถึงงานเผาศพ

2.5 บริโภคนิยมคนไทยส่วนใหญ่สนใจเรื่องการบริโภคมาก ชอบเสาะแสวงหาอาหารรับประทาน ชอบคิดปรุงอาหารแปลก ๆ รับประทาน เมื่อเกิดร้านอาหารใครพบร้านอาหารที่มีอาหารแปลก ๆ หรือรสอร่อยก็จะพากันไปรับประทานแม้จะแพงหรือไกลเข้าก็จะพยายามไปรับประทานอาหารที่ร้านนั้น

อีกสิ่งหนึ่งที่พบคือ ไม่ว่างานพิธีใด ๆ จะต้องมีการมีการกินเลี้ยงอยู่เสมอแม้แต่เมื่อทำงานเสร็จโปรแกรมหนึ่ง ๆ เรียนผ่านการศึกษาไปภาคเรียนหนึ่ง ๆ ได้รับตำแหน่งใหญ่เปลี่ยนงานใหม่ก็มีการเลี้ยงฉลองกัน

2.6 นิยมความหรูหรา ความมีหน้ามีตา ซึ่งแสดงออกโดยการแต่งตัวประกวดกัน การจัดงานประกวดกันว่าใครจะจัดงานได้ใหญ่กว่ากัน การทำบุญว่าใครจะทำบุญมากกว่ากัน การมีเครื่องใช้ที่ทันสมัยราคาแพงไม่ให้น้อยหน้ากัน ฯลฯ

2.7 นิยมเครื่องรางของขลังและเชื้อโชคลาง การจะกระทำกิจใด ๆ มักอาศัยการดูฤกษ์ยาม การจะไปไหนก็เช่นเดียวกัน มักนิยมนำเครื่องรางหรือการประพรมน้ำมันเพื่อขจัดภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น หรือถ้าประสบภัยก็มักจะสะเดาะเคราะห์และขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ

เช่น ทำนาได้ข้าวก็ไปขาย และเก็บไว้กินบ้าง และปลูกผักเป็นอาชีพเสริม รายได้ของประชาชน ในหมู่บ้านต่อปี ในแต่ละครอบครัวโดยสรุปพอประมาณ

1000 – 5000	บาท	มี	-	ครอบครัว
5001 – 10000	บาท	มี	2	ครอบครัว
10001 – 20000	บาท	มี	2	ครอบครัว
20001 – 30000	บาท	มี	1	ครอบครัว
30001 – 50000	บาท	มี	-	ครอบครัว
50001 – 100000	บาท	มี	10	ครอบครัว

วัดและประเพณี

วัดกุศเวียง ตั้งอยู่บ้านกุศเวียง เพราะบ้านหนองปลากระดี ไม่มีวัดในหมู่บ้าน ถ้าชาวบ้านจะไปทำบุญต้องไปที่วัดกุศเวียง โดยมีหลวงพ่อเสาร์เป็นที่เคารพนับถือกราบไหว้ของชาวบ้าน ในหมู่บ้าน ชาวบ้านหนองปลากระดีและหมู่บ้านใกล้เคียงจะร่วมกันจัดทำบุญประเพณีเป็นประจำทุกปี รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ทุกปี ทอดผ้าป่า ทอดกฐินตลอดทุกปี

โรงเรียนและการศึกษา

ในหมู่บ้านหนองปลากระดีไม่มีโรงเรียนอยู่ในหมู่บ้านเด็กนักเรียนจะไปเรียนที่โรงเรียนกุศเวียง มีชั้น ป.1 – ป. 6 ถ้าเป็นโรงเรียนมัธยมจะเข้าไปเรียนที่อำเภอสูงเนิน และบางส่วนก็ไปเรียนต่อในตัวเมืองหรือที่อื่น ในระดับสูงขึ้นไประดับการศึกษาของชาวบ้านส่วนใหญ่จะเรียนจบ ป. 4 สูงสุด

สุขภาพอนามัย

ในหมู่บ้านจะมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานหรือเรียกว่า ออนามัยประจำตำบลบึงชีเหล็ก และมีกลุ่ม อสม. ประจำหมู่บ้านคอยแนะนำและดูแลสุขภาพอนามัยของชาวบ้านและมีสถานีอนามัยประจำตำบลบึงชีเหล็กให้บริการช่วยเหลือ รักษาโรคภัยไข้เจ็บ แก่ชาวบ้าน

แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน

ในหมู่บ้านมีคลองข่อยน้ำไหลผ่านเพื่อให้ทำไร่ – ทำนา น้ำจะมาจากเขื่อนลำตะคองปล่อยน้ำเพื่อให้ชาวบ้าน ทำการเกษตร และเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่ชาวบ้านใช้ในการเกษตรทำนา ปลูกถั่วเขียว และปลูกพืชผักต่าง ๆ

ระบบสาธารณูปโภค

มีไฟฟ้า มีน้ำประปาหมู่บ้านใช้ครบทุกหลังคาเรือน การคมนาคมทางด้านถนนไม่สะดวกเท่าไรนัก ทางเข้าหมู่บ้านจะเป็นถนนลูกรังขรุขระไม่สะดวกต่อการเดินทางถ้าเป็นฤดูฝน จะลำบากในการเดินทาง

1.2.4 วัฒนธรรม

1. ระบบเครือญาติ

ชาวบ้านหนองปลากระดีครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขยาย คือมีคนหนึ่งคนใดในครอบครัวแยกไปมีครอบครัวอีกครอบครัวหนึ่งอยู่รวมกันเป็นหลายครอบครัวเป็นระบบเครือญาติ ซึ่งจะมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน

2. ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ผู้นำในหมู่บ้านที่ชาวบ้านหนองปลากระดีให้ความเคารพนับถือและเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านได้แก่

1. นายเฉลิม ชำนิ ผู้ใหญ่บ้านหนองปลากระดี

2. นายทองหล่อ คงสูงเนิน สมาชิก อบต. และประธานกองทุนหมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังมีผู้นำกลุ่มอาชีพกองทุนต่าง ๆ บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้นำและเป็นตัวแทนของชาวบ้านในการพัฒนาหมู่บ้านและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน การปกครองเป็นแบบเครือญาติ คือผู้น้อย ให้ความเคารพผู้อาวุโสกว่า ให้ความช่วยเหลืออาทรกันและอยู่กันอย่างประชาธิปไตย มีการประชุมต่าง ๆ รวมรับฟังตัดสินใจ ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน จำนวนประชากร และจำนวนครัวเรือนของบ้านหนองปลากระดี

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1 – 3 ปีเต็ม	1	1.78
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	2	3.57
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	2	3.57
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	3	5.37
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	2	3.57
18 ปี 1 วัน - 30 ปีเต็ม	30	5.35
50 ปี 1 วัน – 60 ปี เต็ม	10	56
60 ปี 1 วันขึ้นไป	6	10.72
รวม	56	

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 15 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 56 คน จำนวนประชากรหญิง 38 คน จำนวนประชากรชาย 18 คน

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากการสัมภาษณ์การเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนในหมู่บ้าน จะมีความเข้าใจในนโยบายของกองทุนหมู่บ้าน โดยเฉพาะสมาชิกกองทุนและกลุ่มผู้กู้จะมีความเข้าใจมากที่สุดส่วนผู้ที่ไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเดินทางไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ได้และกลุ่มผู้ไม่ได้เป็นสมาชิกของกองทุนจะไม่มี ความเข้าใจและคิดว่าตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องจะไม่สนใจและไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน

2. เงิน 1 ล้านบาท กองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี หมู่ 9 ตำบลบึงขี้เหล็ก

อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เริ่มก่อตั้งตั้งแต่วันที่ 21 มิถุนายน 2544 และได้รับเงินโอน 1 ล้านบาทวันที่ 24 กันยายน 2544 โดยนำเงินกองทุน 1 ล้านบาทนี้ไปฝากธนาคารออมสิน สาขาสูงเนิน โดยฝากเป็นบัญชีประเภท เพื่อเรียก ใช้ชื่อว่า กองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี หมู่ 9 บัญชีเลขที่ 06-4306-20-047881-7 นอกจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทแล้ว ยังมีเงินสะสมประเภทอื่นๆ ดังนี้ เงินค่าหุ้น จำนวน 100 บาท ได้มาจากการเรียกเก็บสมาชิกเก็บรักษาโดย เจริญฤทธิหมู่บ้านหนองปลากระดี และมีเงินออม 1,700 บาท

3. คณะกรรมการ มีคณะกรรมการทั้งหมด 10 คน ชาย 6 คน หญิง 4 คน

โดยได้รับการคัดเลือกจากการประชุมชาวบ้านเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2544 ถูกต้องตามระเบียบ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คือ มีผู้เข้าร่วมประชุมประชาคมต้องไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการชุดที่ 1 และเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2545 ครบวาระ 1 ปี ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบข้อบังคับจะต้องมีการจับฉลากออกจาก ตำแหน่งจำนวนครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมดแล้วคัดเลือกคณะกรรมการใหม่เข้ามาแทน

การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ จำนวนผู้กู้มีจำนวน 12 ราย ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ในการ กู้ยืม มานี้จะนำไปประกอบอาชีพตามที่ได้เสนอโครงการไปแล้ว

ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีจำนวน 10 คน

นายทองหล่อ	คงสูงเนิน	ประธานกองทุนหมู่บ้าน
นายคุณ	หยวกสูงเนิน	รองประธานกองทุนหมู่บ้าน
นายสมหมาย	ทับสูงเนิน	เลขานุการ
นายก้อน	ก้อนสูงเนิน	เหรัญญิก
นายเฉลิม	ชานี	กรรมการ
นายปาน	แย้มสูงเนิน	กรรมการ
นางสมหมาย	ทับสูงเนิน	กรรมการ
น.ส.เกตุ	บุญมี	กรรมการ
น.ส.จัน	อุสูงเนิน	กรรมการ
น.ส.สมจิตร	ชานี	กรรมการ

4. เงินที่ผู้ชำระคินนั้น ยังไม่ถึงกำหนดชำระคินเพราะสมาชิกผู้ไปทำสัญญาส่ง
คือเป็นรายปี จึงยังไม่มีเงินกู้ที่ชำระคิน

5. ผู้สมัครขอู้ ซึ่งกองทุนหมู่บ้านได้มีการอนุมัติให้กู้ไปเพื่อสร้างงานสร้างรายได้
นาอาชีพ หรือสวัสดิการเช่น

- นายทองหล่อ คงสูงเนิน ได้รับอนุมัติให้กู้เงิน 20,000 บาท
เพื่อที่จะนำไปประกอบอาชีพและเป็นเงิน
ทุนหมุนเวียน
- นายสมหมาย ทับสูงเนิน ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท
เพื่อที่จะนำไปประกอบอาชีพและเป็นเงิน
ทุนหมุนเวียน
- นางสุรีย์พร คิ่นทอง ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท
เพื่อที่จะนำไปประกอบอาชีพและเป็นเงิน
ทุนหมุนเวียน
- นายคุณ หยวกสูงเนิน ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 40,000 บาท
เพื่อที่จะนำไปประกอบอาชีพและเป็นเงิน
ทุนหมุนเวียน

- นายปาน แยมสูงเนิน

ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท
เพื่อที่จะนำไปประกอบอาชีพและเป็นเงิน
ทุนหมุนเวียน

ขั้นตอนการขอกู้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้จากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน โดยยื่นคำขอกู้กับคณะกรรมการกองทุน
2. คณะกรรมการมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน 20,000 บาท
3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว
4. ให้ผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้กับคณะกรรมการกองทุนทราบ

ปัญหาและอุปสรรคที่พบก็คือ สมาชิกกองทุนที่จะกู้เงินจะเขียนโครงการไม่เป็นบางคนก็อยากจะทำเงินเกินวงเงินที่ระเบียบตั้งเอาไว้

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้กู้ มีดังนี้

1. ต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ตามข้อบังคับกองทุน
2. โครงการต้องเป็นไปได้ตามข้อเท็จจริง มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน มีความเสี่ยงต่อการลงทุนน้อยมากและเห็นชัดเจนว่าคุ้มแก่การลงทุน

เนื่องจากถ้าไม่ใช่สมาชิกกองทุนก็ไม่สามารถที่จะกู้เงินได้ นอกจากว่าจะต้องสมัครสมาชิกเสียก่อน

วิธีการคัดเลือก

1. พิจารณาโครงการขอกู้ยืมของสมาชิกผู้ด้อยโอกาสก่อนเป็นอันดับแรก
2. พิจารณาโครงการของสมาชิกรายต่อไป อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

เหตุผลเพื่อให้สมาชิกกองทุนที่ฐานะยากจนให้ได้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพต่อไปได้และมีเงินหมุนเวียนให้กับครอบครัว

การโอนเงินเข้าบัญชีให้ผู้กู้ธนาคารจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่โอนเงินเข้าบัญชีผู้ที่กู้ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน สมาชิกที่กู้เงินต้องแจ้งหมายเลขบัญชีให้กับทางธนาคารทราบล่วงหน้า ปัญหาที่พบคือ สมาชิกที่กู้เงินไม่แจ้งให้ทางธนาคารทราบ หมายเลขบัญชีก็จะซ้ำในการโอนเงินเข้าบัญชี

ขั้นตอนการรับชำระหนี้ มีดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนต้องแจ้งให้ทางสมาชิกทราบล่วงหน้า
2. การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบกับคณะกรรมการกองทุน เพื่อใช้ในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง
3. ในกรณีที่ผู้กู้เงินผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาผู้ยืมเงินให้ผู้กู้เงินเสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระเงินแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนชำระหนี้

การจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนมีดังนี้ การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อปีทางบัญชีของกองทุน และได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานของการบัญชีที่รับรอง ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ดังนี้

1. เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละสิบ
2. เป็นเงินประกันความเสี่ยงในอัตราร้อยละยี่สิบ
3. เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละห้า
4. เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละยี่สิบ
5. เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุนในอัตราร้อยละยี่สิบ

จากข้อ 1-5 ให้เป็นไปตามมติที่ประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกำหนดในวันที่ 28 มกราคม 2545 จำนวนสมาชิกขอกู้ 10 ราย

ตารางที่ 2.1 จำนวนกองทุนบ้านหนองปลากระดี

วัน เดือน ปี	ทั้งหมด	จำนวนครัวเรือน ที่เป็นสมาชิก %	ทั้งหมด	จำนวนคนที่ เป็นสมาชิก %
1. วันแรกตั้ง (21 มิ.ย. 2544)	56	56	56	56%
2. 28 ม.ค. 2545	56	5	56	5%
3. 5 ก.ย. 2545	56	4	56	4%
4. 23 มี.ค. 2545	56	3	56	3%

จำนวนสมาชิกวันแรกตั้งกองทุนหมู่บ้านมีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ ของจำนวนคนหมู่บ้านและมีสมาชิกผู้กู้เพิ่มจำนวน 12 คน เช่นเดิมเนื่องจากยังไม่ครบกำหนดชำระคืนเงิน
จะยังไม่มีสมาชิกลาออก

ตารางที่ 2.2 จำนวนผู้ได้รับอนุมัติเงินกองทุนหมู่บ้าน

กลุ่ม	จำนวนผู้ยื่นขอกู้	จำนวนผู้ได้รับอนุมัติ
เกษตรกร	12	12
รวม	12	12

จากตารางที่ 2.2 จำนวนผู้ขอกู้ส่วนใหญ่นำมาประกอบอาชีพเกษตรกร 12 คน เท่ากับจำนวนผู้ยื่นคำขอกู้

รายชื่อสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	กู้เงิน
1	นายทองหล่อ คงสูงเนิน	20,000
2	นายปาน แฉ่มสูงเนิน	20,000
3	นายคุณ หยวกสูงเนิน	40,000
4	นายสมหมาย ทับสูงเนิน	20,000
5	นายเดชา ช่างสูงเนิน	20,000
6	นางสมควร แซ่โล้	20,000
7	นายเล็ก อุสูงเนิน	20,000
8	นางสำราญ คงสูงเนิน	20,000
9	นางสุรีย์พร ดั้นทอง	20,000
10	นายสามารถ ทับสูงเนิน	20,000
11	นางสมหมาย ทับสูงเนิน	20,000

จากตารางที่ แสดงจำนวนและรายชื่อสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบ้านหนองปลากระดี ที่ขอ
อนุมัติเงินกู้และได้รับอนุมัติเงินกองทุนหมู่บ้านซึ่งมีจำนวนที่ขออนุมัติ 240,000 บาท และจำนวน

เงินที่อนุมัติ 240,000 บาท เนื่องจากยังไม่มีถึงเวลาในการชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย จึงไม่สามารถระบุจำนวนผู้ชำระเงินคืนทั้งตามกำหนดและผู้ที่ไม่ชำระคืน รวมทั้งยังไม่สามารถระบุยอดเงินทั้งที่มีการชำระและยังต้องชำระอยู่ได้

ตารางที่ 2.3 ยอดเงินที่ใหู้

กลุ่ม	ยอดเงินขอกู้	จำนวน	ยอดเงินอนุมัติ	ร้อยละ
กลุ่มเกษตร	240,000	12	240,000	100
รวม	240,000	12	240,000	100

จากตาราง แสดงยอดเงินที่สมาชิกยื่นขอกู้และได้รับอนุมัติโดยมีกลุ่มอาชีพ เพียง 1 กลุ่ม และเนื่องจากยังไม่ครบกำหนดสัญญาในการชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยจึงไม่มีผู้ที่ชำระเงินกู้คืน ส่วนวิธีการแก้ไขเมื่อผู้กู้ไม่ชำระคืนตามกำหนดคณะกรรมการจะใช้วิธีให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 1 บาท/วัน ยกเว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือให้ผู้กู้ประกันรับผิดชอบแทน

ตารางที่ 2.4 กองทุนสะสม ณ วันที่ 21 มิถุนายน 2544

ประเภท	จำนวน	ที่มาขอเงิน	การเก็บรักษา	การใช้ประโยชน์
เงินค่าหุ้น		เป็นเงินที่สมาชิกต้องจ่ายเงินหุ้นตั้งแต่แรกเข้าเป็นสมาชิกหุ้นละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นทั้งหมดโดยชำระปีละ 1 ครั้ง	นำเงินค่าหุ้นเก็บไว้ที่กองทุนหมู่บ้าน	เป็นเงินฝากออมทรัพย์ของสมาชิกกองทุน

จากตารางที่ กล่าวมานี้การใช้ประโยชน์จากกองทุนสะสมเงินออมเมื่อถึงสิ้นปีก็จะเป็นเงินปันผลนอกจากนี้จะเป็นเงินที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้จัดสรรประโยชน์เอาไว้ตามวัตถุประสงค์ของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คุณสมบัติคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านของบ้านหนองปลากระดี ให้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการองค์กฤษฎีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการองค์กฤษฎีหรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3) และ (4) การพ้นสภาพจากตำแหน่ง

การพ้นสภาพจากตำแหน่ง

1. คณะกรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ คณะกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จะจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนภายในระยะเวลา 30 วัน และกรรมการกองทุนซึ่งพ้นวาระจะต้องรักษาการในตำแหน่งจนกว่าจะจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนแต่จะเกิน 120 วันไม่ได้

2. กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง คณะกรรมการกองทุนมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งของเริ่มแรก ให้คณะกรรมการกองทุน

จับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมด คณะกรรมการกองทุนที่จับฉลากออกถือว่าหมดวาระแรก

การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โดยศึกษาระเบียบกองทุนจากหมู่บ้านอื่น ๆ ด้วยการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้านในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา ผู้ที่มีส่วนในการจัดทำมีดังนี้

1. นายเฉลิม ชานี
2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน
4. มัคทายกในหมู่บ้าน
5. พัฒนกรอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล

สำหรับปัญหาในการจัดทำระเบียบมีดังนี้

ต้องไปหาครูระเบียบกองทุนหมู่บ้านจากหมู่บ้านอื่น ๆ เพื่อที่จะได้อามาทำระเบียบของหมู่บ้านหนองปลากระดี่ หรือไม่ก็ต้องไปเอามาจากพัฒนากรอำเภอ

การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน กระบวนการในการจัดทำเอกสารในการขอขึ้นทะเบียนจะมีผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งวิธีการในการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียนนั้นได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อคัดเลือกที่ปรึกษากองทุนหมู่บ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ร่วมกันจัดทำเอกสารพร้อมทั้งรับค่าธรรมเนียมและเปิดบัญชีเงินฝาก ปัญหาที่เกิดขึ้นคือสมาชิกไม่ยอมมาประชุมในการจัดทำทะเบียน ทำให้เกิดการจัดทำเอกสารซ้ำและไม่พร้อมเพรียงกัน

ระบบบัญชีกองทุน คณะกรรมการกองทุนจะมอบหมายหน้าที่ในการจัดทำบัญชีให้ เจริญญิก , รองประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนเป็นไปด้วยความเป็นระเบียบ ซึ่งบัญชีที่จัดทำขึ้น มี 1 บัญชีคือ

1. สมุดทะเบียนรายชื่อสมาชิกที่กู้เงิน

ซึ่งระบบบัญชีมีการจัดทำอย่างรอบคอบ รายงานต่อคณะกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านทุก 3 เดือนหรือทุกรอบปี ภายใน 120 วันนับแต่วันที่สิ้นปีบัญชี ปัญหาที่พบในการจัดทำคือไม่มีความร่วมมือในการจัดทำและไม่ค่อยสนใจและไม่มีความรู้ในการจัดทำบัญชี

ช่วงเวลาในการรับสมัครประมาณเดือนมิถุนายน 2544 จากนั้นจะมีการคัดเลือกผู้สมัครว่าสมาชิกมีทะเบียนบ้านอยู่ในหมู่บ้านหรือไม่และเอกสารของคู่ครบหรือไม่ เนื่องจากการรับสมัครต้องรับสมาชิกก่อนล่วงหน้าที่จะมีการกู้เงินไม่เช่นนั้นจะเกิดความวุ่นวาย

ค่าธรรมเนียมการสมัครต้องจ่ายค่าหุ้นแรกเข้า เมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งให้บุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า 100 บาท ค่าหุ้น 1 หุ้น ภายใน 3 วันนับจากแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระตี่ สามารถกระทำได้โดย

1. ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. สามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจ
3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะพิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก

ปัญหาและอุปสรรคคือชาวบ้านไม่รู้วิธีการในการสมัคร ผู้สมัครมีทะเบียนบ้านอยู่ที่อื่นค่าธรรมเนียมแพงเกินไปและช่วงเวลาในการสมัครก็สั้นเกินไป

สำหรับการหมดสมาชิกภาพของสมาชิกกองทุนเกิดขึ้นโดย

1. ตาย
2. ลาออกหรือได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการ
3. วิกลจริตจิตฟั่นเฟือนหรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนน 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม
5. จงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือไม่ว่าด้วยประการใด
6. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
8. มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

ประเภทสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี ประกอบด้วยอาชีพเกษตรกรเป็นหลักอาชีพรองลงมาก็เป็นอาชีพเลี้ยงสัตว์และกลุ่มค้าขาย เหตุผลเพื่อต้องการให้การดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพช่วยให้สามารถแยกกลุ่มสมาชิกให้เป็นระเบียบ

ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี สมาชิกทั้งหมด 56 คน แต่ไม่ได้กู้เงิน 44 คน สมาชิกที่กู้เงิน รวม 12 คน จะประกอบไปด้วยอาชีพเกษตรกร

ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอีกอย่าง คือการมีกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน เช่น ขั้นตอนการขอกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน การคัดเลือกผู้กู้การโอนเงินให้ผู้กู้ การรับชำระเงินคืน ซึ่งมีกำหนดอยู่ในระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี

การส่งเสริมการใช้เงินกู้ เนื่องจากอาชีพส่วนใหญ่ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเป็นอาชีพเกษตรกรมีผู้แนะนำในด้านการเกษตร คือ ปศุสัตว์อำเภอจะแนะนำเรื่องการไต่กับสัตว์และนำยามาฉีดกับสัตว์เพื่อรักษาโรค โดยจะออกมานิเทศให้ทุกครั้งที่ชาวบ้านติดต่อไปและให้ความรู้ด้วยบางครั้งก็มีบริษัทเอกชนที่เข้าหมู่บ้านมาขายวัตถุดิบในการผลิตเช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ มาให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของทางบริษัทโดยบริษัทจะนำสิ่งของที่จะขายมาในช่วงเวลาที่ทำการเพาะปลูก โดยมีวิธีคือการเข้าหาชาวบ้านโดยตรง

เมื่อทำการเก็บเกี่ยวการผลผลิตชาวบ้านจะขายผลผลิตที่สถานที่รับซื้อพืชไร่อยู่ในตำบลกุดจิก และอยู่ในอำเภอซึ่งชาวบ้านจะเป็นผู้หาตลาดกันเองไม่มีวิธีการส่งเสริมการตลาดเนื่องจากผลผลิตส่วนใหญ่เป็นผลผลิตส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาของเกษตรกรคือผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำและสินค้าล้นตลาด

การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้

คณะกรรมการสามารถตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของเงินกู้ที่สมาชิกได้กู้ยืมไปโดยมีผู้ที่ตรวจสอบคือ คณะกรรมการที่มีตำแหน่งฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายติดตามประเมินผล และเหรียญกษาปณ์ โดยมีวิธีการตรวจสอบดังนี้คือ ฝ่ายตรวจสอบและติดตามผลจะติดตามตรวจสอบสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ไปแล้วว่าสมาชิกได้รับอนุมัติเงินกู้ไปแล้วว่าสมาชิคนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้หรือไม่ ถ้าไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ คณะกรรมการกองทุนจะเชิญสมาชิกละคำชี้แจงหากคำชี้แจงไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะเชื่อถือได้คณะกรรมการจะสั่งระงับโครงการและให้สมาชิกคืนเงินกู้ยืมให้แก่กองทุนทันที ปัญหาที่พบคือสมาชิคนำเงินที่กู้ไปประกอบอาชีพที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

การจัดทำรายงานและเผยแพร่การดำเนินงาน ประเภทรายงานที่จัดทำ ได้แก่บัญชีทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สมุดรายชื่อที่เข้าร่วมประชุมสมาชิก

วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน คือ จะมีการประชุมกันในหมู่บ้านว่ามีเงินในบัญชีเท่าไร เป็นการรายงานให้สมาชิกกองทุนได้ทราบ

เมื่อสิ้นปีทางบัญชีแล้วคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะมีการจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้จากเงินกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

จากหัวข้อที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสมาชิกกองทุนหมู่บ้านชาวบ้านหนองปลากระดี มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี ได้เป็นอย่างดี

กลุ่มเกษตรกร ตลาดส่วนมากจะอยู่ในบริเวณใกล้เคียงหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นสถานที่รับซื้อพืชไร่ทั้งของเอกชนและของรัฐบาล บางครั้งก็มีเอกชนเข้ามารับซื้อถึงในหมู่บ้าน

การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

จากการติดตามของบัณฑิตกองทุน ปรากฏว่าไม่มีการทำบัญชีรายรับ และรายจ่ายสาเหตุเพราะสมาชิกขาดความรู้ ความเข้าใจในระบบบัญชี

การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้

ชื่อเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอสูงเนิน ลักษณะของเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านเป็นกลุ่มองค์กรประชาชนที่คัดเลือกจากกลุ่มแต่ละกองทุนหมู่บ้านมาเป็นกรรมการเครือข่ายสำหรับกิจกรรมของเครือข่ายให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารถึงกันและกันปัจจัยที่ทำให้เกิดเครือข่ายมีดังนี้

1. นโยบายของรัฐ
2. ความต้องการของคณะกรรมการ องค์กรที่ต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

ประสบการณ์ที่ได้จากการบริหารกองทุนหมู่บ้านคือได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและสามารถจัดการบริหารกองทุนได้เป็นอย่างดีพร้อมทั้งได้ทราบระเบียบต่าง ๆ ของกองทุน

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกองทุน คือ สามารถสร้างศักยภาพในการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของชาวบ้านในหมู่บ้าน และชุมชนสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ทั้งยังช่วยเหลือให้ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและคอยกำกับดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุนหมู่บ้านได้

ประสบการณ์การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคือ สมาชิกมีส่วนร่วมและมีศักยภาพ มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกองทุน รู้จักหน้าที่ในการรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน สามารถกู้เงินนำมาประกอบอาชีพตรงตามวัตถุประสงค์ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านต้องมีชื่อในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

4. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า ชาวบ้านจะประกอบอาชีพเสริมเมื่อว่างจากการทำนาแล้ว จะปลูกผักสวนครัว หาลา เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวทำให้บัณฑิตอาสาพัฒนาได้ทราบความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

4.2.1 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง พบว่าจากการที่ได้รับเงินจัดสรรกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และชาวบ้านที่กู้เงินไปลงทุนตามโครงการกองทุนหมู่บ้านที่เสนอขอกู้ได้ แต่ในขณะเดียวกันคณะกรรมการก็ไม่สามารถควบคุมการนำเงินของผู้กู้ที่ขอกู้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้ได้
2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า เมื่อชาวบ้านมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแล้วชาวบ้านจะนำเงินที่ได้ไปพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีการพัฒนาเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนั้นแล้วกองทุนหมู่บ้านก็มีเงินทุนสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกเดือน ซึ่งได้จากการฝากเงินสะสมของสมาชิกทำให้ชาวบ้านมีเงินออมเป็นการฝึกนิสัยการออมให้กับชาวบ้านได้อีกทางหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นกับสมาชิกผู้กู้ที่ไม่สามารถกระทำตามโครงการของตนที่ขอกู้ได้จึงทำให้ไม่มีเงินมาชำระหนี้
- 3 ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า จากการที่ชาวบ้านได้กู้เงินไปลงทุนในการพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีรายได้มากกว่าเดิม อีกทั้งได้มีการฝากเงินสะสมทุกเดือนนั้น ทำให้เกิดผลกระทบโดยอ้อม คือ หมู่บ้านมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ จึงทำให้มีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้นำแต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B โดยการทำ

ประสบการณ์ของสมาชิกผู้แต่ละรายมาเป็นตัวประเมิน

1. ประสบการณ์ในการดำเนินการของผู้นำในกรณี นายสำรวย ภูมิสูงเนิน อาชีพหลักและอาชีพรอง คือ เกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ผลการประกอบอาชีพปัจจุบันการประกอบอาชีพการเกษตรก็พอกินพอใจ สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ บางวันก็รับจ้างบ้างพอมีกองทุนหมู่บ้านก็ทำให้มีทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นอีก

ปัญหาในการประกอบอาชีพคือไม่มีทุนในการประกอบอาชีพและสภาพดินฟ้าอากาศไม่อำนวย

สมาชิกในครอบครัวมีทั้งหมด 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน มีรายละเอียดดังนี้

ชื่อ - สมาชิก	อายุ	สถานภาพ	ระดับการศึกษา	ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว
1. นายทองหล่อ คงสูงเนิน	65	แต่งงาน	ป. 4	หัวหน้าครอบครัว
2. นางสาวราญ คงสูงเนิน	63	แต่งงาน	ป. 4	ภรรยา

ครอบครัวมีบ้านเป็นของตนเอง มีรายได้ 3,600 บาทต่อเดือน ซึ่งมีความเพียงพอที่จะใช้จ่าย โดยที่ไม่มีหนี้สินก่อนการกู้เงินกองทุน ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวน 20,000 บาท

จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ประมาณ 8,000 บาท โดยมีที่มาของเงินทุนส่วนมากเป็นเงินที่ได้จากการรับจ้างที่ได้แต่ละวันได้นำมาลงทุนเพิ่มนอกเหนือจากเงินกู้

วัตถุประสงค์การกู้ยืมเงิน เพื่อที่จะนำเงินไปประกอบอาชีพที่สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวเช่น ทำนา เป็นอาชีพหลักของชาวบ้าน โดยมีที่ดินใกล้กับหมู่บ้าน

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ คือ วัสดุคืบ ในการประกอบอาชีพคือเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง

ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพได้จากการทำมานานมีความรู้ด้านปลูก ไล่ปุ๋ย ไถไร่อย่างไร อาศัยประสบการณ์ที่ทำมา

รายละเอียดการใช้จ่ายเงินกู้ จากจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ เป็นเงิน 20,000 บาท ได้นำมาลงทุน

ซื้อปุ๋ย 10 กระสอบๆ ละ 360 บาท	เป็นเงิน	3,600 บาท
ซื้อเมล็ดพันธุ์ 20 กิโลกรัม	เป็นเงิน	2,000 บาท
จ่ายค่าไถนา	เป็นเงิน	3,000 บาท
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	เป็นเงิน	3,000 บาท
ค่ายาฉีด	เป็นเงิน	1,200 บาท
รวมเป็นเงิน		12,800 บาท

การหาความรู้เพิ่มเติมของคือ ผู้กู้ทำแต่อาชีพอย่างเดียวไม่ทำอย่างอื่น ไม่มีโอกาสที่จะหาความรู้เพิ่มเติม และไม่มีการหาตลาด ไม่มีการทำบัญชีค่าใช้จ่าย

ใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ (ผลโดยตรง)

การนำเงินไปประกอบอาชีพเกษตรคือ ปลูกข้าว เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับครอบครัว และเป็นทุนหมุนเวียนอีกด้วยและก็ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการด้วยด้านการเกษตรผู้กู้ต้องมีความรู้ในด้านการประกอบอาชีพนี้ด้วย เงินกู้ี้ต้องทำให้ถูกวิธีของการเงินกู้บางครั้งก็จะมีเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอมาให้ความรู้บ้าง

การยอมรับของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีการยอมรับมาก เพราะมีเงินกองทุนเข้ามาจะเข้ามาเป็นทุนประกอบอาชีพ เมื่อถึงเวลาที่จะพยายามหาส่งคืนจนได้

กรณีที่ 4 นายสมหมาย ทับสูงเนิน

อาชีพหลักและอาชีพรอง คือทำการเกษตร และรับจ้าง ผลการประกอบอาชีพปัจจุบันประกอบอาชีพเต็มไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ ครอบครัวต้องกู้ยืมจากนายทุนนอกระบบมาใช้

ปัญหาในการประกอบอาชีพคือผลผลิตทางการเกษตรได้ผลผลิตต่ำ ภาวะฝนแล้ง สมาชิกในครอบครัวมีทั้งหมด 3 คน เป็นชาย 2 คน มีรายละเอียดดังนี้

ชื่อ - สมาชิก	อายุ	สถานภาพ	ระดับการศึกษา	ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว
นายสมหมาย ทับสูงเนิน	53	แต่งงาน	ป. 4	หัวหน้าครอบครัว
นางสมหมาย ทับสูงเนิน	55	แต่งงาน	ป. 4	ภรรยา
นายสามารถ ทับสูงเนิน	25	แต่งงาน	ม. 3	บุตร
นางสุรีย์พร คั่นทอง	26	แต่งงาน	ปวศ.	บุตร

ครอบครัวมีบ้านเป็นของตนเอง มีรายได้ 6,000 บาทต่อเดือน ซึ่งไม่เพียงพอที่จะใช้เนื่องจากรายจ่ายมากกว่ารายได้ เพราะต้องใช้จ่ายให้กับครอบครัว สาเหตุของการมีหนี้สินคือไปกู้เงินกองทุนหมู่บ้านมาใช้จ่ายภายในครอบครัวบ้าง มาลงทุนในการเกษตรด้วย ได้รับอนุมัติกู้จำนวน 20,000 บาท

วัตถุประสงค์การกู้ยืมเงิน เพื่อที่จะนำเงินไปประกอบอาชีพเกษตร เพื่อสร้างรายได้กับตนเองและครอบครัว โดยใช้บริเวณท้ายหมู่บ้านหนองปลากระดี เป็นสถานที่ประกอบอาชีพ

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพคือ ถังฉีดยา รถไถเดิน เทียม วัสดุดินในการประกอบอาชีพคือเม็ดถั่วป่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง

ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพได้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาว่าจะประกอบ
อย่างไร มีวิธีการอย่างไร

รายละเอียดการใช้จ่ายเงินกู้ จากจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ เป็นเงิน 20,000 บาท ได้	
ค่าลงทุน	ซื้อปุ๋ย 20 กระสอบ เป็นเงิน 7,000 บาท
	จ่ายค่ารถไถนา เป็นเงิน 3,000 บาท
	ซื้อเมล็ดพันธุ์ 20 ถุง ๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 2,000 บาท
	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เป็นเงิน 6,000 บาท
	ค่าซื้อยาฉีด เป็นเงิน 2,000 บาท
	รวมเป็นเงิน เป็นเงิน 20,000 บาท

ไม่มีการหาความรู้เพิ่มเติมใด ๆ และยังไม่มีผู้ที่เข้ามาให้ความรู้กับชาวบ้านทั่วไปส่วน
รหาดลาดนั้นเนื่องจากผลผลิตเป็นผลผลิตทางการเกษตร

การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ (ผลโดยตรง)

เมื่อได้รับอนุมัติเงินกองทุน ก็นำเงินส่วนนี้ไปประกอบอาชีพด้านการเกษตรโดยไป
ปลูกข้าว เพื่อที่จะได้ต้นทุนหมุนเวียนในครอบครัวและพัฒนาอาชีพ ที่เราทำอยู่ให้มันดีขึ้นมาก
กว่าเดิมแล้วก็ทำตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่เราได้เขียนต่อคณะกรรมการกองทุนด้วย เพื่อที่
จะได้ไม่ผิดสัญญาต่อกัน

ด้านประสบการณ์การที่ได้้นำเงินไปประกอบอาชีพทำให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการ
ซื้อเมล็ดพันธุ์ ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ย และเพราะเป็นเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และยังเป็นเงินทุนหมุนเวียน
ให้กับครอบครัวได้อีกด้วย

การยอมรับของชุมชน

เงินที่ได้นำไปประกอบอาชีพนั้นได้ใช้ในการที่ตรงตามวัตถุประสงค์ชาวบ้านและ
สมาชิกในกองทุนเกิดการยอมรับเมื่อได้นำเงินไปทำตามวัตถุประสงค์ และสามารถที่จะใช้เงินต้น
และดอกเบี้ยได้ ส่งเสริมความเป็นอยู่ของครอบครัวด้วย

ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ (โดยอ้อม)

ได้นำเงินไปประกอบอาชีพในด้านการเกษตร เพื่อที่จะได้ต้นทุนในการประกอบอาชีพ
ในครอบครัว อีกส่วนหนึ่งก็เอาไปใช้อย่างอื่นแทน ประสบการณ์ในการทำการเกษตรมากขึ้น มี
ทุนมากขึ้น

การให้การยอมรับว่าเราสามารถเลี้ยงครอบครัวได้เมื่อใช้เงินตามวัตถุประสงค์ การที่นำเงินกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ทำให้สมาชิกกองทุนหรือชาวบ้านเกิดการไม่ยอมรับได้เป็นผลเสียทั้งตนเองและกองทุน

4.2.2 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ผลโดยตรง จากการที่สมาชิกได้กู้เงินไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนเองมีประสบการณ์มาก่อนแล้วนั้น ทำให้มีรายได้ทั้งที่เป็นตัวเงินและสิ่งของมากขึ้นกว่าเดิม เพราะว่าก่อนที่จะมีโครงการกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้านนั้นได้ใช้เงินตนเองลงทุนถ้าไม่พอก็ไปกู้เงินจากนายทุนนอกระบบที่มีดอกเบี้ยแพงเมื่อได้ผลผลิตแล้ว นำเงินไปใช้หนี้แล้วกำไรที่ได้ก็ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของครอบครัวแต่พอโครงการเข้ามาในหมู่บ้าน ขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านไปลงทุนแล้วทำให้มีรายได้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะว่าดอกเบี้ยต่ำกว่าเงินทุนนอกระบบ

2. ผลกระทบโดยตรง จากการที่ผู้กู้เงินมีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมนั้น ผู้กู้สามารถที่จะขยายกิจการเดิมของตนเองเพิ่มขึ้น ทำให้สถานะการเงินของครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิมก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งได้

3. ผลกระทบโดยอ้อม พบว่าผู้กู้มีการพึ่งพาตนเองได้ เช่น มีความสามารถในการตัดสินใจในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้ดีกว่าเดิม มีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง และดำเนินการกิจการของตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ชาวบ้านหนองปลากระดี ได้มีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยมีการเรียนรู้และคิดแก้ปัญหาของตนเองโดยเริ่มตั้งแต่การมีกระบวนการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน กิจกรรมที่เกี่ยวกับสมาชิก กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ และการจัดสรรผลประโยชน์ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยของเครือข่ายอาชีพเกษตร ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ กลุ่มคนที่เข้าร่วมเครือข่ายจะประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้านคือ กำนัน อบต. กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่ม อสม. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน วิธีการสร้างเครือข่ายคือจะมีระดับตำบล ระดับหมู่บ้านได้จัดทำเครือข่ายของแต่ละหมู่บ้านความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ และยังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควรประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดให้มีเครือข่ายคือจะได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทั้งในกลุ่มและในกลุ่มองค์กร อื่น ๆ ด้วย ช่วยร่วมกันคิดร่วมกันทำ และมีความรู้เพิ่มขึ้นอีกด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การ

การประสานงานระหว่างบัณฑิตกับชาวบ้าน ชาวบ้านมีการแสดงความคิดเห็นน้อยและไม่กล้าแสดงออก ไม่มีเครือข่ายที่เป็นรูปธรรม

ตารางที่ 2.4 การใช้จ่ายเงินกู้ของ นายทองหล่อ กงสูงเนิน

เดือนที่	รายการ	บาท	รายรับ	บาท
แรก				
1 ม.ค. 45	ซื้อปุ๋ย 10 กระสอบ กระสอบละ 360 บาท	3,600	ได้รับอนุมัติให้กู้	20,000
2 ก.พ. 45	ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว	1,000		
3 มี.ค. 45	ค่าไถไร่ ไร่ละ 300 บาท			
4 พ.ค. 45	จำนวน 10 ไร่	3,000		
5 มิ.ย. 45	ค่ายาฉีดข้าว	3,000		
6 มิ.ย. 45	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	5,000		
	รวม	15,600		

ตารางที่ 2.5 การใช้จ่ายเงินกู้ของนายปาน แยมสูงเนิน

เดือนที่	รายการ	บาท	รายรับ	บาท
แรก				
			ได้รับเงินกู้จำนวน	20,000
1 ม.ค. 45	นำเงินไปซื้อปุ๋ย	7,000		
2 ก.พ. 45	จ่ายค่าไถนา ไร่ละ 300 บาท 10 ไร่	3,000		
3 เม.ย. 45	ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว	3,000		
4 พ.ค. 45	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	5,000		
5 มิ.ย. 45	ค่ายาฉีด	2,000		
	รวม	20,000		

จากตารางที่ 2.4 ถึง 2.5 แสดงรายละเอียดการใช้จ่ายเงินกู้ของผู้กู้จำนวน 2 ราย โดยการใช้จ่ายนั้นไปการนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพตามที่ได้เขียนไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ

การหาความรู้เพิ่มเติม

สมาชิกที่กู้เงินไปทั้งกลุ่มเกษตรกร ส่วนมากจะอาศัยประสบการณ์ส่วนตัว ไม่มีโอกาสจะไปหาความรู้เพิ่มเติมจากข้างนอก นอกจากส่วนรายการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจะมาช่วยชี้แนะจัดหาวิทยากรมาแนะนำ

ตอนที่ 5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การเกิดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะมี

ช่วงเวลาที่มีการประชาสัมพันธ์ในช่วงเดือนมิถุนายน จะมีการประชาสัมพันธ์ เช่น ทางทีวี หอกระจายข่าว และมีการจัดการประชุมโดยพัฒนากร การประชาสัมพันธ์มีความทั่วถึงทุกหมู่บ้าน สื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ภายในหมู่บ้านจะอาศัยหอกระจายข่าว

เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย ระเบียบการปล่อยกู้ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน การส่งคืนเงินกู้ การคิดดอกเบี้ย ขั้นตอนของการกู้เงิน เอกสารของการกู้เงิน

การเตรียมความพร้อม มีวิธีการในการเตรียมความพร้อมดังนี้ คือก่อนที่จะมีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดกองทุนหมู่บ้านให้ชาวบ้านมีความรู้ ความเข้าใจก่อนที่จะคัดเลือกคณะกรรมการและ ทางอำเภอได้มีการเรียกประชุมคณะกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งและชาวบ้านตลอดจนสมาชิกมาชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ทราบและทำความเข้าใจอีกครั้ง เนื้อหาในการเตรียมความพร้อมจะมีการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีการเจาะประเด็นของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกระดับได้มีความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้น

หน่วยงาน / องค์กรที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม คือพัฒนากรอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้าน อบต. และธนาคารที่ปล่อยเงินคือ ธนาคารออมสิน

เมื่อมีการประชาสัมพันธ์และเตรียมความพร้อมดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้มีการพิจารณาอนุมัติโครงการของผู้กู้เงินดังตัวอย่างของผู้กู้ทั้ง 5 รายรวมทั้งผู้กู้รายอื่น ๆ ที่ได้กล่าวรายละเอียดมาแล้ว ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าและต่อมาที่มีการการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเศรษฐกิจของท้องถิ่น ซึ่งภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจจะเกิดได้โดยต้องมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง คิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง และต้องมีการทัศนคติที่ดีทั้งกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ส่วนทัศนคติของชุมชนต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถแบ่งได้ดังนี้

ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวก / ลบ

ทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านเชิงบวก สำหรับกองทุนหมู่บ้านที่ทางรัฐบาล นำมาให้แก่บ้าน ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่นำไปประกอบอาชีพเกษตรและเอาไปหมุนเวียนให้กับครอบครัว การพัฒนาชาวบ้านความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ดีขึ้น ไม่ต้องไปหาแหล่งเงินกู้ที่อื่น ที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นมากที่รู้ว่าจะมีเงินกองทุนหมู่บ้านมาลงทุนเพื่อสร้างงาน รายได้ให้กับตนเอง และมีความสามัคคีในหมู่คณะสามารถเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ

ทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านเชิงลบ สมาชิกบางคนมีทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านว่าเมื่อกองทุนจะทำให้ชาวบ้านเกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นอีก บางคนอยากกู้มาก ๆ พอรู้ได้น้อยจึงไม่พอใจให้เกิดความวุ่นวายในหมู่บ้าน

ทัศนคติต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวก คณะกรรมการทำหน้าที่ได้ดีมีข่าวสารอย่างใดก็จะนำมาชี้แจงให้กับสมาชิกกองทุนทราบในที่ประชุม การประสานงานกับทางอำเภอทำได้ดี

ทัศนคติต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิงลบ ความรู้สึกของชาวบ้านที่มีต่อคณะกรรมการส่วนใหญ่คือกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่ค่อยสนใจในหน้าที่ของตนเองไม่มีความรับผิดชอบ จะทำงานเพียงบางคนเท่านั้นไม่มีความสามัคคี

ซึ่งจะเห็นได้ว่าทัศนคติของชาวบ้านต่อกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการมีทั้งในเชิงบวกและลบ แต่ก็มีแง่บวกมากกว่า ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าเศรษฐกิจจะได้รับการกระตุ้นพร้อมกับมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อไป

นอกจากที่ชาวบ้านหนองปลากระดี จะมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้ง 1 เครือข่ายคือกลุ่มเกษตรกร ซึ่งมีกลุ่มคนที่เข้าร่วมเครือข่ายเป็นคนในหมู่บ้านหนองปลากระดี รวมทั้งได้มีการเกิดเครือข่ายของโครงการเรียนรู้ระดับอำเภอ ทั้งโดยรวมแล้วสมาชิกของหมู่บ้านหนองปลากระดีมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งแสดงถึงว่าชาวบ้านหนองปลากระดี นับเป็นศักยภาพทางสังคมและทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2.6 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ความสามัคคี					
มาก	30		100		ความสามัคคี
ปานกลาง		30		100	อยู่ในระบบ
น้อย					ปานกลาง
ความซื่อสัตย์	ความซื่อสัตย์				
มาก	30		100		ความซื่อสัตย์
ปานกลาง		30		100	อยู่ในระดับ
น้อย					ปานกลาง
การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					การช่วยเหลือ
มาก	30		100		ซึ่งกันและกัน
ปานกลาง		30		100	อยู่ในระดับ
น้อย					ปานกลาง

ตารางที่ 2.7 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
การยกย่องคนทำความดี					
มาก	30	30	100	100	การยกย่องคน
ปานกลาง		30			ทำความดีอยู่ใน
น้อย					ระดับปานกลาง
สมาชิกในชุมชนโอกาสหา ความรู้เพิ่ม					สมาชิกทุกคน
ใช่	30	30	100	100	มีโอกาสหา
ไม่ใช่					ความรู้เพิ่ม

ตารางที่ 2.7 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ เพิ่มขึ้น					จำนวนสมาชิก ในชุมชนที่มี อาชีพสามารถ เลี้ยงตัวเองได้
เท่าเดิม	30	30	100	100	เท่าเดิม
ลดลง					
ครอบครัวในชุมชนมีความ อบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ เพิ่มขึ้น					ครอบครัวใน ชุมชนมีความ อบอุ่นพร้อม หน้า รักใคร่กัน
เท่าเดิม					เท่าเดิม
ลดลง	30	30	100	100	
ในชุมชนมีการรวมตัวตั้ง องค์กรประชาชน เพิ่มขึ้น					ในชุมชนมีการ รวมตัวตั้ง องค์กร
เท่าเดิม	30	30	100	100	ประชาชน
ลดลง					เท่าเดิม
ในชุมชนมีการรับฟังความ คิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็น ประจำโดยการประชุม					ชุมชนมีการรับ ฟังความคิดเห็น ของสมาชิกชุม
มาก	10		20		ชนโดยการ
ปานกลาง	20	30	80	100	ประชุมในระดับ
น้อย					ปานกลาง

ตารางที่ 2.8 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ ด้อยโอกาส เพิ่มขึ้น เท่าเดิม ลดลง	30	30	100	100	ในชุมชนมีการ ช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คน พิการและผู้ด้อย โอกาสอยู่ใน ระดับปานกลาง
ชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม					
ใช่	10		20		ในชุมชนมีผู้นำ ที่มีคุณธรรม ยุติธรรมระดับดี
ไม่ใช่	20	30	80	100	
ไม่แน่ใจ					
ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ ปัญหาของชุมชนโดยมีแผน งานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน					ชุมชนสามารถ ร่วมกันแก้ ปัญหาได้โดยมี แผนงานที่คิด โดยสมาชิกใน ชุมชน
ใช่	20		80		โดยสมาชิกใน ชุมชน
ไม่ใช่	10	30	20	100	

จากตารางที่ แสดงให้เห็นถึงตัวชี้วัดของความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองปลากระดี
ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติชาวบ้านที่มีต่อกองทุน

1. หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากภายนอก
2. ผู้นำมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น สามารถตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้ดี
3. ชุมชนมีความสามัคคี ประองดองกัน
4. ช่วยเสริมสร้างอาชีพ รายได้ ให้กับชาวบ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
5. การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน มีประโยชน์และมีความเข้มแข็งมากขึ้น
6. เกิดทัศนคติของชาวบ้านที่ต่อกองทุนและช่วยให้หมู่บ้านมีรากฐานที่ดี

จากการที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี่ ได้กู้ไปจำนวน 12 รายนั้นขณะนี้การดำเนินงานยังไม่สามารถสรุปได้ว่าบรรลุเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ซึ่งจะต้องรอการเงินกู้งวดแรกก่อนเพื่อจะได้ทราบสถานะของผู้กู้แต่ละรายว่าดำเนินงานเป็นไปด้วยความสำเร็จหรือไม่

ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ (ผลโดยตรง) ส่วนใหญ่สมาชิกกองทุนบ้านที่ได้เงินแล้วนั้นจะนำไปประกอบอาชีพเกษตรตามที่ได้ออกู้เงินในวัตถุประสงค์ของการแล้ว และยังเป็นเงินหมุนเวียนให้กับสมาชิกอีกด้วยพอถึงกำหนดเวลาที่ต้องส่งคืนตามนัดที่วางไว้

ส่วนประสบการณ์ ชาวบ้านมีความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรมากกว่าอย่างอื่น และส่วนมากทำอย่างอื่นไม่เป็น ชาวบ้านจึงยึดอาชีพเกษตรเป็นหลัก ความเป็นอยู่ก็พอกินไปๆ แต่เมื่อมีเงินกองทุนก็รู้สึกว่าจะมีความขยันมากกว่าเก่า

การยอมรับจากชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำให้เกิดการยอมรับจากทุกคนในหมู่บ้านที่มีกองทุนเข้ามา เนื่องจากเงินกองทุนหมู่บ้านทำให้มีการสร้างเงินสร้างรายได้ และเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ไม่ต้องกู้เงินนอกระบบ

ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ไปแล้วนั้นจะนำส่วนหนึ่งไปขึ้นอคววัตถุประสงค์ของโครงการและส่วนหนึ่งก็นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์

ประสบการณ์ จะนำเงินไปทำอาชีพอื่นแทนอาชีพที่เขียนโครงการเอาไว้ ทำให้บุคคลทำผิดวัตถุประสงค์ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่พอใจและไม่ยอมรับเนื่องจากสมาชิกคนอื่นที่นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์แต่ก็มีส่วนน้อยทำผิดวัตถุประสงค์

บทที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

6.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลบาท สามารถพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนเป็นอย่างดี มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน

6.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีคณะกรรมการการบริหารกองทุน จำนวน 7 คนเป็นชาย 7 คน คณะกรรมการจะช่วยกันสร้างระเบียบกองทุนขึ้นมา เมื่อผ่านการขอรับจากสมาชิก และจะทำการบริหารและปฏิบัติไปตามนั้น ซึ่งการดำเนินงานของคณะกรรมการมีดังนี้ เช่น มีการประชุมของคณะกรรมการ การรับสมาชิก การจัดทำบัญชีปัจจุบัน

การรับฝากเงิน ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาการตัดสินใจ ในการปล่อยเงินกู้ จะมีระเบียบการของกู้ ระเบียบการคิดดอกเบี้ย ซึ่งจำนวนผู้กู้ได้รับความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้ในการบริหารกองทุน และมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน

6.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ตามชนบท มีความรู้ความเข้าใจในการประกอบกิจการ และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ให้ครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พึ่งพาตนเองได้ดีในระดับหนึ่งโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในการประกอบกิจการอีกทางหนึ่ง

6.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับกองทุนโดยรวม มีภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน โดยที่ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งพาตนเองทางเทคโนโลยี ผู้กู้ และการที่คนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

6.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่าเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน โดยให้มีกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับประชาชนในการประกอบกิจการภายในหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านมีเงินทุนในการประกอบกิจการแล้ว ทำให้ชาวบ้านไม่ต้องอพยพออกไปทำงานต่างถิ่น ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้น มีการร่วมมือกันทำงาน แก้ไขและรับผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองในระดับหนึ่ง ก่อให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชน

6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยที่ส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี ได้แก่

1. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของบ้านหนองปลากระดี โดยมีอาชีพหลักคือ ทำการเกษตร โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรรวมทั้งหมด 105 ไร่บ้านหนองปลากระดี มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นจุดรวมของชาวบ้านที่สำคัญคือ งานเทศน์มหาชาติ งานทอดผ้าป่า งานทอดกฐิน งานประเพณีวันสงกรานต์ และงานบุญเข้าพรรษา และมีผู้นำชุมชนที่เป็นทางการของบ้านหนองปลากระดี คือ ผู้ใหญ่เฉลิม ขานี และมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของหมู่บ้าน ที่ได้รับเลือกจำนวน 2 คนคือ นายทองหล่อ คงสูงเนิน และนายก้อน ก้อนสูงเนิน มีกลุ่มต่าง ๆ และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม เช่น การเพาะปลูก การขยายพันธุ์พืช การทำไร่ นา สวน

2. การประชาสัมพันธ์ สื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ภายในหมู่บ้านจะอาศัยหอกระจายข่าว สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ ที่ทางส่วนกลางส่งมาแจกให้นำไปเผยแพร่ ซึ่งได้ผลดีมีความทั่วถึง นอกจากจะมีสื่อดังกล่าวแล้ว เมื่อใกล้ถึงเวลาที่จะทำการเรื่องใดที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ทางหน่วยงานราชการ เช่น พัฒนาชุมชน สาธารณสุขตำบล การศึกษานอกโรงเรียน ก็จะมาให้ความรู้อีกโดยอาศัยการเรียกประชุมชาวบ้าน เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบการปล่อยเงินกู้ การส่งคืนเงินกู้ การคิดดอกเบี้ย ขั้นตอนการกู้เงิน เอกสารของการกู้เงิน เกณฑ์การคัดเลือกผู้มีความสมบัติในการกู้เงิน

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอมีหน้าที่

1. ประชาสัมพันธ์เตรียมประชาชนและชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบายหลักสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกของประชาชนและชุมชน
2. ประชาสัมพันธ์กระบวนการเรียนรู้ในช่วงที่มีการเตรียมความพร้อม และการดำเนินงานบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ประชุมชี้แจงผู้นำหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้ง และการบริหารกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบของคณะกรรมการกำหนด
4. สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุนฯ ประเมินความพร้อมของกองทุนฯ สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมทั้งรายงานผลการประเมินความพร้อมกองทุนฯ ให้จังหวัดทราบ
5. สนับสนุนติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอให้จังหวัดทราบ ตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
6. แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมายมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี จำนวน 10 คน ได้รับการเลือกตั้งจากชาวบ้านและมีความสมบัติตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตารางที่ 2.9 ความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ความสามัคคี					
มาก	15		50		ความสามัคคี
ปานกลาง	10	30	43	100	อยู่ในระดับ
น้อย					มาก

ตารางที่ 2.13 ความเข้มแข็งของชุมชน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ความซื่อสัตย์					
มาก	20		66		ความซื่อสัตย์
ปานกลาง	5	30	17	100	อยู่ในระดับ
น้อย	5		17		มาก
การยกย่องคนทำความดี					
มาก	18		60		การช่วยเหลือ
ปานกลาง	10	30	33	100	ซึ่งกันและกัน
น้อย	2		7		อยู่ในระดับ
การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
มาก	15		50		การยกย่องคน
ปานกลาง	10	30	33	100	ทำความดีอยู่ใน
น้อย	5		17		ระดับปานมาก

ตารางที่ 2.13 ความเข้มแข็งของชุมชน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
สมาชิกในชุมชนโอกาสหา ความรู้เพิ่ม ขึ้น หรือไม่ใช่	30	30	100	100	สมาชิกทุกคน มีโอกาหา ความรู้เพิ่ม
สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ เพิ่มขึ้น เท่าเดิม ลดลง	30	30	30	100	จำนวนสมาชิก ในชุมชนที่มี อาชีพสามารถ เลี้ยงตัวเองได้ ลดลง
ครอบครัวในชุมชนมีความอบ อุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ ปรองดองกัน เพิ่มขึ้น เท่าเดิม ลดลง	30	30	30	100	ครอบครัวใน ชุมชนมีความ อบอุ่นพร้อม หน้า รักใคร่ ปรองดองกัน ลดลง
ในชุมชนมีการรวมตัวตั้ง องค์กรประชาชน เพิ่มขึ้น เท่าเดิม ลดลง	3	30	30	100	ในชุมชนมีการ รวมตัวตั้ง องค์กร ประชาชน เพิ่มขึ้น
ในชุมชนมีการรับฟังความ คิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็น ประจำโดยการประชุมหรือ เสวนา มาก ปานกลาง น้อย	15	30	50	100	ในชุมชนมีการ รับฟังความ คิดเห็นของ สมาชิกชุมชน โดยการประชุม หรือเสวนาใน ระดับมาก

ตารางที่ 2.13 ความเข้มแข็งของชุมชน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ ด้อยโอกาส เพิ่มขึ้น					ในชุมชนมีการ ช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คน พิการและผู้ด้อย โอกาสอยู่ใน ระดับปานเท่า
เท่าเดิม	30	30	30	100	
ลดลง					
ชุมชนผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม					ในชุมชนมีผู้นำ ที่มีคุณธรรม ยุติธรรมระดับดี
ใช่	18		60		
ไม่ใช่	7	30	23	100	
ไม่แน่ใจ	5		17		
ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ ปัญหาของชุมชนโดยมีแผน งานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน					ชุมชนสามารถ ร่วมกันแก้ ปัญหาได้โดยมี แผนงานที่คิด โดยสมาชิกใน ชุมชน
ใช่	25		83		
ไม่ใช่	5	30	17	100	

จากตารางที่ แสดงให้เห็นว่าหมู่บ้านหนองปลากระดี มีความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี และมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีศักยภาพในตนเองเป็นปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุนหมู่บ้าน เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัจจัยด้านบวกรวมทั้งบ้านหนองปลากระดี ยังมีการเกิดเครือข่ายของคหการการเรียนรู้ สมาชิกผู้มีการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองและมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับกองทุนด้วยระเบียบจากสมาชิกกองทุนเองจึงถือได้ว่า บ้านหนองปลากระดี ปัจจัยด้านบวกที่จะทำให้กระบวนการดำเนินงานของกองทุนเป็นไปได้ด้วยดี

ปัจจัยด้านลบซึ่งขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนบ้านมีดังนี้

1. สภาพหมู่บ้านในปัจจุบันมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการทำการเกษตรของชาวบ้านและมีแหล่งน้ำของหมู่บ้านที่เพียงพอเหมาะกับการเพาะปลูก
2. ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น การคมนาคมขนส่งที่สะดวกสบาย ส่วนประปาหมู่บ้านยังไม่มี การจัดสร้าง การติดต่อสื่อสารเช่น โทรศัพท์บ้านยังไม่มี การติดตั้ง
3. การประกอบอาชีพที่มีต้นทุนสูง เช่น ต้นทุนเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย พันธุ์สัตว์ ซึ่งวัตถุดิบนี้เป็นต้นทุนที่สูง
4. เงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านไม่เพียงพอต่อการลงทุนภายในหมู่บ้าน

6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

มีเครือข่ายของกรมเพื่อการเรียนรู้ด้วยการมีคณะกรรมการระดับอำเภอซึ่งมีผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการประสานงานเชื่อมโยงกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี จำนวน 10 คน คนที่ทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงภายในและระหว่างหมู่บ้านและตำบล โดยมีหน้าที่เตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจซึ่งจะมีรายละเอียดวิธีการในการเตรียมความพร้อมทั้งกล่าวถึงหน่วยงานที่เข้าไปเตรียมความพร้อม เนื้อหาในการเตรียมความพร้อม เมื่อบ้านหนองปลากระดี ได้รับอนุมัติเงินกองทุนหมู่บ้านและมีเงินทุนสะสมมาแล้วนั้น ก็ได้มีการสร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี บัณฑิตกองทุนนั้นได้เริ่มทำงานเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2545 มีหน้าที่ติดตามประเมินผลกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านนั้นต่อจากนั้นก็เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้หมู่บ้านนั้น ต่อจากนั้นก็เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ชื่อเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอสูงเนิน

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนและที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนนั้นได้แสดงไว้ตาราง

ตารางที่ 2.1.5 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ความสามัคคี					
มาก	30	30	100	100	ความสามัคคี
ปานกลาง			50		อยู่ในระดับ
น้อย			3		ปานกลาง
ความซื่อสัตย์					
มาก	30	30	100	100	ความซื่อสัตย์
ปานกลาง					อยู่ในระดับ
น้อย					ปานกลาง
การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					การช่วยเหลือ
มาก	30	30	30	100	ซึ่งกันและกัน
ปานกลาง				100	อยู่ในระดับ
น้อย					ปานกลาง
การยกย่องคนทำความดี					
มาก	30	30	100	100	การยกย่องคน
ปานกลาง					ทำความดีอยู่ใน
น้อย					ระดับปานกลาง
สมาชิกในชุมชนโอกาสหา ความรู้เพิ่ม					สมาชิกทุกคน มีโอกาสหา
ใช่	30	30	100	100	ความรู้เพิ่ม
ไม่ใช่					

ตารางที่ 2.1.5 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ เพิ่มขึ้น					จำนวนสมาชิก ในชุมชนที่มี อาชีพสามารถ เลี้ยงตัวเองได้
เท่าเดิม	30	30	100	100	เท่าเดิม
ลดลง					

ตารางที่ 2.1.6 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น อยู่พร้อมหน้า รักใคร่กัน เพิ่มขึ้น					ครอบครัวใน ชุมชนมีความ อบอุ่นพร้อม หน้า รักใคร่กัน
เท่าเดิม	30	30	100	100	เท่าเดิม
ลดลง					
ในชุมชนมีการร่วมตัวตั้ง องค์กรประชาชน เพิ่มขึ้น					ในชุมชนมีการ ร่วมตัวตั้ง องค์กร ประชาชน
เท่าเดิม	30	30	100	100	เท่าเดิม
ลดลง					
ในชุมชนมีการรับฟังความ คิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็น ประจำโดยการประชุม					ชุมชนมีการรับ ฟังความคิดเห็น ของสมาชิกชุม ชนโดยการ
มาก	10		20		ประชุมในระดับ
ปานกลาง	20	30	80	100	ปานกลาง
น้อย					

ตารางที่ 2.1.6 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก คนชรา คนพิการและผู้ โอกาส					ในชุมชนมีการ ช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คน พิการและผู้ด้อย
ม	30	30	100	100	โอกาสอยู่ใน ระดับปานกลาง

ตารางที่ 2.1.7 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	จำนวน (ความถี่)	รวม ความถี่	ร้อยละ	รวม ร้อยละ	หมายเหตุ
ไม่มีผู้นำที่มีคุณธรรม					
ม	10		20		ในชุมชนมีผู้นำ
มี	20	30	80	100	ที่มีคุณธรรม
มีใจ					ยุติธรรมระดับดี
ชุมชนสามารถร่วมกันแก้					ชุมชนสามารถ
หาของชุมชนโดยมีแผน					ร่วมกันแก้
ที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน					ปัญหาได้โดยมี
	20		80		แผนงานที่คิด
มี	10	30	20	100	โดยสมาชิกใน
					ชุมชน

จากตารางที่ แสดงให้เห็นถึงตัวชี้วัดของความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองปลากระดี

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะคติชาวบ้านที่มีต่อกองทุน

1. หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากภายนอก
2. ผู้นำมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น สามารถตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ได้ดี
3. ชุมชนมีความสามัคคี ประองคองกัน
4. ช่วยเสริมสร้างอาชีพ รายได้ ให้กับชาวบ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
5. การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน มีประโยชน์และความเข้มแข็งมากขึ้น
6. เกิดทัศนคติที่ดีของชาวบ้านที่มีต่อกองทุนและช่วยให้หมู่บ้านมีรากฐานที่ดี

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุป

กองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี หมู่ที่ 9 เป็นนโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือภาวะทางด้านความยากจนของประชาชนในด้านที่เกิดสภาวะข้าวขาดแคลน ประชาชนคนอดยากไม่มีงานทำรายได้ลดลงรายจ่ายเพิ่มขึ้น โดยมีสาระสำคัญในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเป็นการช่วยลดปัญหาความยากจนและนำไปสู่การสร้างรายได้ ให้กับประชาชนคนไทยที่รัฐบาลเป็นผู้ลงทุนและกระจายโอกาส ให้กับชีวิตของประชาชน

โดยที่มีกองทุนเงิน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้านหนองปลากระดี หมู่ที่ 9 หลักที่สำคัญของกองทุนหมู่บ้าน คือเป็นกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อมาช่วยบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการได้แก่

1. เพื่อต้องการทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2. เพื่อต้องการทราบถึงความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. เพื่อต้องการทราบถึงปัจจัยด้านบวกที่ก่อให้เกิดผลดีและปัจจัยด้านลบที่ก่อ

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

4. เพื่อทราบถึงข้อมูลระดับพื้นฐานของชุมชนและตัวชี้วัดความเข้มแข็งหมู่บ้าน

หนองปลากระดี

2. วิธีการดำเนินงานได้แก่

1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มหมู่บ้าน

2) ศึกษาเป้าหมายของการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3) ใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตีฟปีมาใช้วิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือก ในการตัดสินใจ

4) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลจาก

- จปฐ
- อบต.

- กชช 2 ค
- การสัมภาษณ์
- การใช้แบบสอบถาม

ข้อมูลได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ตอบคำถามของประเด็นที่ต้องการประเมิน

3. ผลการดำเนินการ

1. ทฤษฎีและหลักการทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. การค้นคว้า หาข้อมูลหรือผลงานวิจัยที่ได้มีการศึกษาและนำเสนอแล้วและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อหัวข้อที่ทำการวิจัย
3. ข้อมูลพื้นฐานโดยตรงในส่วนที่เป็นหัวข้อการวิจัย

2. อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดีได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 กองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดีชาวบ้านมีความสามัคคีกัน ทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายของกองทุน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีการบริหารกองทุนโครงสร้างองค์กรต่าง ๆ อย่างชัดเจนมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนมีการแบ่งหน้าที่ต่างๆ อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลระดับพื้นฐานของชุมชน พื้นฐานระดับหมู่บ้านและชุมชนเพื่อมาเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งมี

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 คนในชุมชนได้อาศัยประสบการณ์ที่เคยเกิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตนเองและของคนอื่น ทั้งที่เกิดความสำเร็จและความล้มเหลว มาปรับปรุงแก้ไขธุรกิจของตนเองและของเพื่อนบ้านได้ดีขึ้นกว่าเดิม

2.1.2 ชาวบ้านบางกลุ่มได้ศึกษาข้อมูลและวิธีการดำเนินการจากที่ผู้ที่เคยประสบความสำเร็จก่อน แล้วนำมาประกอบอาชีพเป็นของตนเอง

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 ชาวบ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจการให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 การที่สมาชิกบางส่วนที่นำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการเมื่อถึงเวลาชำระหนี้ อาจไม่มีเงินมาชำระได้ก่อให้เกิดภาระหนี้แก่ชาวบ้านกลุ่มนี้เป็นผลให้ชุมชนอ่อนแอได้

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกประกอบอาชีพทำนา ทำสวน องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความเข้มแข็งเกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนมีครอบครัวที่อบอุ่นอยู่กันพร้อมหน้า พ่อ แม่ ลูก รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละและเห็นอกเห็นใจกัน ชาวบ้านไม่อพยพออกไปทำงานต่างถิ่น มีอาชีพที่มั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข

5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี ดังนี้

1. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองปลากระดี ว่าด้วยคณะกรรมการควรกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน และมีบทลงโทษสำหรับคณะกรรมการที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกองทุน

2. คณะกรรมการกองทุนควรจัดให้มีการประชุมหรือกิจกรรมของสมาชิกเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพหรือธุรกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. ประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมาศึกษาค้นคว้าต่อไปได้แก่ ผลกระทบของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จะก่อให้เกิดความสามัคคีหรือความขัดแย้งขึ้นในชุมชน

5. ผลโดยตรงกับผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 10 เดือน สมาชิกบางคนที่ถูกเงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถทำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นทุนและดอกเบี้ย ทำให้สามารถขยายกิจการให้เติบโต ส่งผลกองทุนหมู่บ้านเติบโตได้อีกต่อไป

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินได้นำเงินไปดำเนินการตามโครงการ สามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ประชาชนในชุมชนมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปในทางที่พึงประสงค์ คือ มีการสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชนทำให้สมาชิกในชุมชนมีงานทำ ไม่อพยพไปทำงานต่างถิ่นก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2544 คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตาม การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและ
อำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544 คู่มือสำหรับ
ประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
สถาปัตย์ราวั.

“ความยากจน” : ปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา : วรวิชัย อวิรุทธวรกุล, ที่ปรัดน์ วัช
กร, วิณา เตชะพนาดร วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 8, 37- 44.

คำสั่งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านจังหวัด
ราชสีมา. ที่ 31/2544 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามผลการดำเนินงานกอง
ทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ. 12 มิถุนายน 2544.

“มุมมองเศรษฐกิจ” : ส่วนวิจัยเศรษฐกิจมหภาคไทย ฝ่ายวิจัย, 2545. บรรษัทเงินทุน
อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. 5 (กรกฎาคม 2545). 1-5.

สุทัศน์ ด้านศรี. 2544 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
(MEs). ห้องหนังสือพิมพ์และวารสาร. สิงหาคม 2544, หน้า 6-8.

สภาพแวดล้อมของไทย : พวงแก้ว ปรีชาชนพจน์, สุเมธ เรืองศิริมงคล, กานดา ชูเชิด
วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 39(ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ 2545) หน้า 4-5.